Verslag inzake de Solvabiliteit en de Financiële Toestand 2022 (SFCR)

Klaverblad Verzekeringen, bestaande uit:

Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.
Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V.

6 april 2023, Zoetermeer

versie: 30 maart 2023 t.b.v. RvC

Inhoudsopgave

Samenvatting **3**

A. Activiteiten en prestaties **9**

A.1 Activiteiten 9
A.2 Prestaties op het gebied van schadeverzekeringsactiviteiten 12
A.3 Prestaties op het gebied van beleggingsactiviteiten 14
A.4 Prestaties uit overige activiteiten 15
A.5 Overige informatie 15

B. Bestuurssysteem **17**

B.1 Algemene informatie over het bestuurssysteem 17
B.2 Deskundigheids- en betrouwbaarheidsvereisten 23
B.3 Risicomanagementsysteem en ORSA 24
B.4 Interne controlesysteem 30
B.5 Interne auditfunctie 32
B.6 Actuariële functie 33
B.7 Uitbesteding 35
B.8 Beoordeling adequaatheid van het governancesysteem 37
B.9 Overige informatie 37

C. Risicoprofiel **38**

C.1 Verzekeringstechnisch risico 39
C.2 Marktrisico 42
C.3 Tegenpartij (krediet)risico 46
C.4 Liquiditeitsrisico 46
C.5 Operationeel risico 46
C.6 Overige materiële risico's 47

D. Waardering voor solvabiliteitsdoeleinden **48**

D.1 Activa 49
D.2 Technische voorzieningen 52
D.3 Overige schulden 61
D.4 Alternatieve waarderingsmethoden 62
D.5 Overige informatie 62

E. Kapitaalbeheer **63**

E.1 Eigen vermogen 63
E.2 Solvabiliteit kapitaalvereiste en minimum kapitaalvereiste 66
E.3 Gebruik van de ondermodule aandelenrisico op basis van looptijd 68
E.4 Verschillen tussen de standaardformule en ieder gebruikt intern model 68
E.5 Kapitaalbeleid bij niet naleving kapitaal vereiste 68
E.6 Overige informatie 69

Samenvatting

Inleiding

Dit rapport betreft het 'verslag inzake de solvabiliteit en de financiële toestand ('SFCR')' van Klaverblad Verzekeringen (kortweg Groep of Klaverblad) over het jaar 2022. Deze rapportage is opgesteld met inachtneming van de Solvency II-richtlijn en de gedelegeerde verordening alsmede aanwijzingen van de toezichthouder[1]. De rapportage betreft een single-SFCR, wat betekent dat in deze rapportage naast de informatie op groepsniveau ook de informatie is opgenomen van de solo-entiteit Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. (of kortweg Klaverblad Schade).

In dit verslag wordt een beschrijving gegeven van de activiteiten, de resultaten over 2022, het risicoprofiel en de kapitaalpositie eind 2022 van Klaverblad. Ook wordt uiteengezet hoe Klaverblad invulling geeft aan haar bestuurssysteem, het risicomanagement, het kapitaalbeheer, de waardering van de balansposten op basis van marktwaarde en de wijze van vaststellen van de solvabiliteitsratio.

Dit openbare verslag is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de directie van Klaverblad Verzekeringen en is vrijgegeven voor publicatie op 6 april 2023.

Klaverblad Verzekeringen hanteert voor de bepaling van de kapitaalvereisten het door de toezichthouders geformuleerde standaardmodel. De hoofdstukindeling is voorgeschreven.

De cijfers in dit rapport zijn, waar van toepassing, in lijn met de zogenoemde Quantitative Reporting templates (QRT's), die tegelijkertijd met dit verslag bij DNB worden ingediend.
Een deel van deze QRT's is openbaar en onderhevig aan een controle door de externe accountant. De openbare QRT's zijn tegelijkertijd met dit verslag gepubliceerd op onze website (www.Klaverblad.nl/bedrijfsinformatie/jaarverslagen.htm) evenals de door de accountant goedgekeurde jaarrekening welke in belangrijke mate ten grondslag ligt aan deze rapportage. Op de SFCR is geen accountantscontrole toegepast.

Alle bedragen in dit rapport zijn in duizenden euro's (€ 1.000), tenzij anders vermeld. Vanwege afrondingen op duizenden of miljoenen euro's kan de som der delen enigszins afwijken van het totaal in de tabellen en/of in de onderlinge samenhang.

A. Activiteiten en prestaties

Profiel Klaverblad

Klaverblad verzekert consumenten, zzp'ers, het MKB en agrariërs via onze adviseurs door een compleet palet aan verzekeringsproducten aan te bieden dat behoeftes dekt en maatschappelijk algemeen aanvaard is. Al sinds 1850 levert Klaverblad op haar geheel eigen wijze een belangrijke bijdrage aan de samenleving, waarop het persoonlijke contact voorop staat. Dat deden ze toen en dat doen we nog steeds. We helpen mensen als ze dat nodig hebben. Of het nu gaat om een goed advies, een luisterend oor, een verzekering, sponsoring of iets anders. Het draait bij Klaverblad in de

[1] Betreft Solvency II richtlijn 2009/138/EG en 2014/51/EU, de Gedelegeerde Verordening 2015/35, de Uitvoeringsverordening 2015/2450 en 2015/2452, EIOPA richtsnoeren voor rapportage en openbaarmaking

eerste plaats om mensen. We zoeken de samenwerking met verzekeringsadviseurs die bij ons passen. En we merken ook dat zij ons waarderen omdat we beiden mensen op de eerste plaats zetten.

We zijn trots op de kwaliteit van de dienstverlening die onze medewerkers iedere dag met elkaar leveren aan klanten en verzekeringsadviseurs. Onze medewerkers nemen de tijd voor onze klanten, bieden een luisterend oor en zoeken naar passende oplossingen. Dit wordt gezien. In een onderzoek van MT/Sprout is Klaverblad nummer 1 geworden in de categorie 'Meest klantgerichte bedrijf van Nederland' in de sector verzekeringen. In het performanceonderzoek van IG&H is Klaverblad uitgeroepen tot beste schadeverzekeraar voor zakelijke verzekeringen en hebben we een tweede plaats behaald met AOV. Met daarbij een naamsbekendheid van 71%, een Net Promotor Score (NPS) van +71 en een tevredenheid onder het intermediair van 8,1 stellen we vast dat we een duidelijke positie hebben in de verzekeringsmarkt. Daar zijn we heel trots op.

Maatschappelijk en verzekeringstechnisch verantwoord handelen

Klaverblad wil maatschappelijk en verzekeringstechnisch verantwoord handelen. Bij de uitvoering van onze activiteiten en het beleggen van ons vermogen houden we rekening met mens en milieu. Daarbij ondersteunen wij het streven naar evenwicht tussen mens, milieu en economie. Bij het verzekeren van risico's rekenen wij voldoende premie om de schade en kosten af te dekken, en verantwoorde winst te maken die ons voortbestaan op de lange termijn zekerstelt.

Ontwikkelingen in 2022

Het jaar 2022 was een moeilijk jaar. Er gebeurde veel en effecten daarvan versterkten elkaar en hielden mensen bezig: de nasleep van corona, de stijgende rentes, de hoge inflatie, de oorlog in Oekraïne, de stormen in het begin van het jaar. Ook in de verzekeringsmarkt is onrust door consolidaties, zowel bij verzekeraars als bij distributiepartners. Toch hebben we de dienstverlening op peil weten te houden en zijn we met 6 procent gegroeid. Daar zijn we tevreden over. De financiële resultaten zijn minder goed dan we zouden willen. We hebben een verlies van € 43 mln. De resultaten zijn beïnvloed door negatieve beleggingsresultaten, een flinke storm en negatieve uitloop bij letselschades. AOV levert een flink positief resultaat. Wat daarbij meespeelt is dat we AOV sinds vorig jaar op een andere manier waarderen. Alle winst die we verwachten over de gehele looptijd van een polis wordt meteen bij het afsluiten als winst genoten. De toekomstige winsten die geboekt zijn worden vervolgens ieder jaar opnieuw vastgesteld, hetgeen leidt tot herwaarderingen die direct invloed hebben op de resultaten. Het maakt de resultaten ondoorzichtiger en onzekerder.

Door de klimaatveranderingen krijgt Nederland steeds vaker te maken met zware stormen en overstromingen. Dat brengt veel menselijk leed maar ook materiële schade met zich mee. Begin 2022 raasden in een aantal dagen tijd de stormen Dudley, Eunice en Franklin over ons land. Vier mensen lieten het leven. Volgens het Verbond van Verzekeraars was de verzekerde schade in totaal zo'n 500 miljoen euro. Storm Eunice staat in de top 3 van zwaarste stormen in de afgelopen vijftig jaar.

Direct na de stormen heeft Klaverblad extra eigen mensen ingezet, ook 's avonds en in het

weekend, om de stroom aan telefoontjes die binnenkwamen goed af te kunnen handelen. Hierdoor konden we onze klanten persoonlijk te woord staan en daarmee hebben we onze visie 'mensen helpen als het echt nodig is' in de praktijk kunnen brengen.

Resultaat

Over het boekjaar 2022 heeft Klaverblad Verzekeringen een verlies geleden van € 43,2 miljoen (2021: winst van € 131,9 miljoen). De stijging van de rente en de daling van de aandelenkoersen hebben de waarde van de beleggingen laten dalen. Verder is het resultaat negatief beïnvloed door drie opeenvolgende stormen in februari (€ 11 miljoen) en een verdere versterking van de reservering voor letselschades (€ 6 miljoen). De bruto premies zijn in 2022 met 6% gegroeid tot een bedrag van € 229 miljoen. De groei blijft daarbij achter bij vorige jaren doordat Klaverblad zich meer heeft gericht op een aantal focusproducten en afscheid heeft genomen van een aantal verliesgevende proposities.

(* € 1 miljoen)	2022	2021
Bruto premies	229	216
Verdiende premies	262	364
Schaden eigen rekening	130	157
Bedrijfskosten	71	66
Technisch resultaat	61	141
Toegerekende beleggingsresultaten technisch	-44	-7
Resultaat technische rekening	**17**	**134**
Beleggingsresultaat niet-technisch	-66	59
Andere lasten	9	14
Resultaat voor belastingen	-58	179
Belastingen	-15	47
Resultaat na belasting	**-43**	**132**

Het resultaat technische rekening is in 2022 uitgekomen op € 17 miljoen winst. In 2021 was sprake van een positief resultaat van € 134 miljoen. Dit cijfer was echter positief beïnvloed door een schattingswijziging op de waardering van arbeidsongeschiktheidsverzekeringen met een impact van € 105 miljoen. Zonder dit effect bedroeg in 2021 het resultaat technische rekening € 29 miljoen.

De kosten zijn hoger dan in de markt gebruikelijk waardoor onze verzekeringsresultaten achterblijven ten opzichte van onze peers. Kostenbeheersing is één van de doelstellingen voor de komende jaren.

Een uitgebreide toelichting op de activiteiten en prestaties is beschreven in hoofdstuk A.

B. Bestuurssysteem (governance)

Als organisatie met een coöperatieve achtergrond staat Klaverblad voor het belang van degenen die bij haar activiteiten betrokken zijn. Klaverblad is ervan overtuigd dat de belangen van die betrokkenen grotendeels parallel lopen. Consumenten, verzekeringsadviseurs en medewerkers van Klaverblad hebben er allemaal belang bij dat ieder krijgt waarop hij recht heeft: niet minder, maar

ook niet meer. De Coöperatie draagt zorg voor de governance van de verzekeringsgroep. Het coöperatieve karakter is gewaarborgd door het feit dat de verzekerden lid zijn van Klaverblad en daarmee hun zeggenschap in de organisatie behouden.

Klaverblad Verzekeringen wordt bestuurd door één statutaire directie, die eindverantwoordelijk is voor Klaverblad Verzekeringen. De raad van commissarissen houdt toezicht op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken binnen Klaverblad Verzekeringen en voorziet de directie van advies. De raad bestaat geheel uit onafhankelijke personen. De dagelijkse aansturing vindt plaats vanuit het management team, welke naast de twee statutaire directeuren bestaat uit een viertal divisiemanagers voor de bedrijfsonderdelen Verzekeren, IT & Change, Commercie en HR & Facilities.

Klaverblad vindt het van essentieel belang dat alle materiële risico's tijdig en adequaat worden beheerst en heeft hiertoe een risicomanagement systeem geïmplementeerd gebaseerd op de wereldwijde standaard COSO ERM. We willen handelen zoals wettelijk vereist en willen bovendien voortdurend leren en verbeteren. Daarbij helpen risico-assessments ons: we zien wat we (nog) beter kunnen doen en leren als organisatie. Alleen zo kunnen we onze ongewoon goede dienstverlening blijven bieden aan onze klanten en verzekeringsadviseurs. Uit eerdere self-assessments is gebleken dat de interne beheersing van met name het IT-domein verbetering behoeft. In 2022 is hard gewerkt aan de verbetering van de beheersing in het IT-domein inclusief informatiebeveiligingsaspecten binnen geheel Klaverblad.

In 2022 is het interne control systeem versterkt door de oprichting van een AO-IB team welke de 1e lijn ondersteunt met het in kaart brengen en de beheersing van haar risico's. Op het gebied van informatiebeveiliging is een duidelijke splitsing aangebracht in functies, hetgeen heeft geleid tot de aanstelling van de Business Information Security Officer (onderdeel 1e lijn AO-IB) en de Chief Information Security Officer (2e lijn).

De interne controle-omgeving omvat tevens een actuariële functie, een risk management functie en compliance functie (allen 2e lijn) en een interne audit functie (3e lijn). In deze functies zijn een aantal personele mutaties geweest in 2022.

Een uitgebreide toelichting op het bestuurssysteem is beschreven in hoofdstuk B.

C. Risicoprofiel

Klaverblad Verzekeringen wil een integere en beheerste bedrijfsvoering waarborgen en beschikt over een risicomanagementsysteem dat de samenhang tussen beleid, governance- en organisatiestructuur borgt binnen een gezonde en goede risicocultuur. Dit systeem is van toepassing op alle entiteiten van Klaverblad.

Klaverblad wordt blootgesteld aan verschillende risicotypen, waarvan op basis van het Solvency II risico framework (standaardmodel) de belangrijkste zijn: het marktrisico en verzekeringstechnische risico's in de medische portefeuille en de schadeportefeuille.

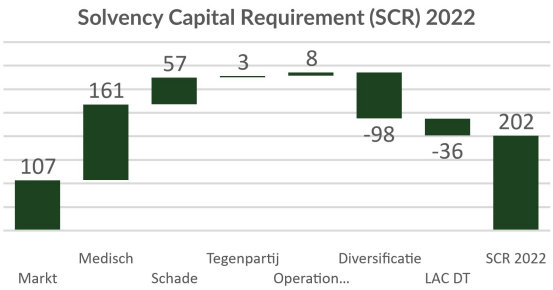

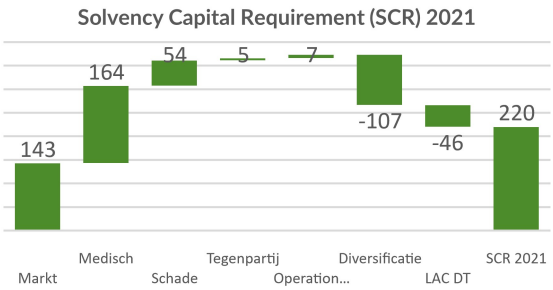

In 2022 is het marktrisico aanzienlijk gedaald, overwegend vanwege de gedaalde aandelenkoersen, waardoor bij Klaverblad de subrisico's voor aandelen en valuta zijn gedaald. De gestegen rente zorgt voor een aanzienlijke daling van het medische risico, deels teniet gedaan door de aangroei van de portefeuille. Ook is vanwege onzekerheid een reductie van 15% verricht op effectiviteit van de future management action (FMA). Eind 2021 is het risicoprofiel van Klaverblad aanzienlijk veranderd door de verplichte toepassing van contractgrenzen tot eindleeftijd voor de arbeidsongeschiktheidsverzekeringen. Hierdoor was het aandeel van de medische risico's verhoudingsgewijs enorm toegenomen.

In 2022 heeft Klaverblad het risicokader en de strategische asset allocatie tegen het licht gehouden. De conclusie is dat het huidige risicoprofiel past binnen de strategische asset allocatie.

In 2023 verwachten we nadere guidance van DNB op basis van benchmarking FMA's van AOV-verzekeraars. Mede op basis daarvan zullen wij in 2023 de FMA en AOV-portefeuille nader evalueren.

In overeenstemming met de Solvency II richtlijnen wordt ieder jaar de zogenoemde Eigen Risico Beoordeling (ofwel ORSA) uitgevoerd. De ORSA bevat de belangrijkste risico's waaraan Klaverblad bloot staat. Voor deze risico's en mogelijke scenario's wordt al dan niet rekening houdend met managementacties de solvabiliteitspositie bepaald. Uit de in 2022 uitgevoerde ORSA blijkt dat Klaverblad Verzekeringen goed gekapitaliseerd en weerbaar is om verschillende vormen van stresssituaties op te vangen.

Een uitgebreide toelichting op het risicoprofiel is beschreven in hoofdstuk C.

D. Waardering voor solvabiliteitsdoeleinden

De waarderingsgrondslag in de Solvency II balans wijkt nauwelijks af van de waarderingsgrondslag die Klaverblad hanteert voor haar statutaire verslaglegging. Beide zijn gebaseerd op economische waarde. Er zijn twee verschillen die er voor zorgen dat het eigen vermogen volgens de statutaire jaarrekening afwijkt van het beschikbare eigen vermogen (excess assets over liabilities) in de Solvency II balans. Het eerste verschil wordt veroorzaakt doordat in de statutaire jaarrekening de discontering van kortlopende schadevoorzieningen niet toegestaan is, terwijl discontering voor Solvency II berekeningen verplicht is. Vanwege de gestegen marktrente in 2022 is het effect het

afgelopen jaar aanzienlijk groter geworden (€ 8 miljoen na belasting). Het tweede verschil betreft de waardering van immateriële activa. De investeringen in software worden als immaterieel vast actief door de Coöperatie geactiveerd in de jaarrekening. In de Solvency II balans is dit niet toegestaan en wordt deze op nihil gesteld. Het belastingeffect op beide verschillen wordt in onderstaande grafiek separaat weergegeven.

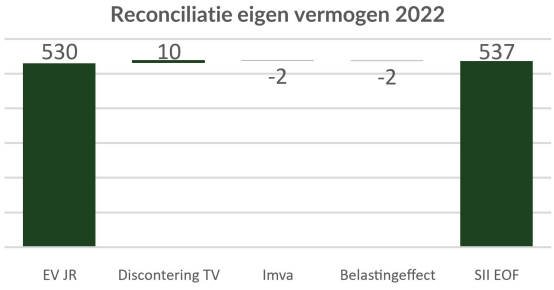

Vanwege het negatieve netto resultaat is het eigen vermogen in 2022 aanzienlijk gedaald.

Een uitgebreide toelichting op de waardering van de Solvency II balans en de reconciliatie met de statutaire jaarrekening is beschreven in hoofdstuk D.

E. Kapitaal

	Schade 2022	Schade 2021	Groep 2022	Groep 2021
Beschikbaar eigen vermogen	266.560	276.050	536.814	573.175
Solvency vereiste kapitaal (SCR)	166.381	165.909	202.156	220.072
SCR-ratio	160%	166%	266%	260%

Het gehele beschikbare eigen vermogen kwalificeert als Tier 1 kernvermogen zonder restricties. Zowel bij Klaverblad Schade als bij de Groep is er geen sprake van aanvullende vermogenscomponenten of achtergestelde verplichtingen. Er zijn in 2022 geen dividenduitkeringen door Klaverblad Schade geweest en het is de verwachting dat deze ook in de nabije toekomst niet zullen plaatsvinden. In het kapitaalbeleid is een interne grens van 140% SCR-ratio voor Klaverblad Schade vastgesteld. Het overschot aan kapitaal bij Klaverblad Schade wordt gebruikt voor het realiseren van duurzame groei in lijn met het bedrijfsplan.

Een uitgebreide toelichting op het kapitaalbeleid- en positie is beschreven in hoofdstuk E.

A. Activiteiten en prestaties

A.1 Activiteiten

A.1.1 Algemene bedrijfsinformatie

De oudste voorganger van Klaverblad Verzekeringen is opgericht in 1850. Het was een onderlinge waarborgmaatschappij met als doelstelling het verzekeren van de inventarissen en inboedels van pachters van agrarische bedrijven tegen het gevaar van brand. Deze maatschappij is later samenwerkingsverbanden aangegaan met andere, vergelijkbare verzekeringsmaatschappijen. Samen zijn zij eerst gegroeid binnen de agrarische sector en later ook daarbuiten. Naast inventarissen en inboedels werden ook gebouwen verzekerd. Bovendien werden gebouwen en de inhoud daarvan niet alleen verzekerd tegen brand maar ook tegen andere gevaren zoals storm en inbraak. Nog later kwamen er aansprakelijkheidsverzekeringen, motorrijtuigenverzekeringen, reisverzekeringen, rechtsbijstandsverzekeringen en medische verzekeringen bij.

De naam Klaverblad bestaat officieel sinds 1 januari 1979, als onderdeel van de namen Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. (voorheen Klaverblad Onderlinge Verzekeringsmaatschappij U.A.) en Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V.

Klaverblad focust zich op schade- en inkomensverzekeringen en op de kwaliteit van deze producten en de bijbehorende dienstverlening aan particulieren en MKB. De producten zijn degelijk, hebben over het algemeen aantrekkelijke premies en zijn niet onnodig ingewikkeld. Vanaf 1 januari 2016 zijn de vergunningen, die zijn verleend voor Nederland, België en Duitsland, allemaal omgezet naar een Solvency II vergunning. Veruit het grootste gedeelte van de omzet wordt behaald in Nederland.

In het schadebedrijf worden risico's verzekerd in de groepen:
- arbeidsongeschiktheids- en overige ziekte- en ongevallenverzekeringen;
- motorrijtuigen casco;
- motorrijtuigen aansprakelijkheid;
- vervoerde zaken;
- brand en natuurevenementen;
- andere schade aan zaken;
- algemene aansprakelijkheid;
- rechtsbijstand;
- diverse geldelijke verliezen.

Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. is statutair gevestigd in Zoetermeer. Het postadres is:
- Afrikaweg 2 2713 AW Zoetermeer
- Postbus 3012 2700 KV Zoetermeer

Juridische structuur

Klaverblad is een verzekeringsgroep met aan het hoofd Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. (hierna 'de Coöperatie'). Daaronder vallen een verzekeringsmaatschappij Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. en twee besloten vennootschappen Klaverblad Assurantiën B.V. en Klaverblad Exploitatie Bedrijf B.V. De juridische structuur ziet er schematisch als volgt uit:

Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.

Klaverblad is een Coöperatie. De leden zijn natuurlijke en rechtspersonen die een verzekering hebben bij Klaverblad Verzekeringen.

Op de Coöperatie is het verplichte structuurregime van toepassing. Op grond daarvan heeft zij een directie en een raad van commissarissen. De algemene vergadering van leden (ledenvergadering) benoemt directeuren en commissarissen op basis van een voordracht van de raad van commissarissen. Ook stelt zij de jaarrekening vast. De ledenvergadering heeft geen wettelijke taak bij het besturen van de Coöperatie of het toezicht hierop. De ledenvergadering vindt in ieder geval één keer per jaar plaats. Als het nodig is dan kunnen extra ledenvergaderingen worden gehouden. De ledenvergadering wordt bijeengeroepen door advertenties in twee landelijke dagbladen.

In de statuten van de Coöperatie zijn onder andere de omvang, samenstelling, taken en bevoegdheden van de directie en van de raad van commissarissen vastgelegd. Ook staan in de statuten regels over de ledenvergadering. Op voorstel van de directie of van de raad van commissarissen kan de ledenvergadering besluiten de statuten te wijzigen. Hiervoor is een tweederdemeerderheid nodig van de stemmen die worden uitgebracht tijdens de ledenvergadering.

Alle medewerkers zijn in dienst van de Coöperatie. Het aantal FTE bedraagt 372 eind 2022 (2021: 365).

Dochterondernemingen

De Coöperatie is enig aandeelhoudster van de volgende dochterondernemingen:

- Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. is verantwoordelijk voor de uitvoering van het schadeverzekeringsbedrijf.
- Klaverblad Assurantiën B.V. bemiddelt in schadeverzekeringen van Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V.
- Klaverblad Exploitatie Bedrijf B.V. exploiteert kantoorgebouwen waaronder het kantorencomplex van Klaverblad Verzekeringen.

De directie en de raad van commissarissen van de Coöperatie zijn ook de directie en de raad van

commissarissen van de verzekeringsmaatschappij en de besloten vennootschappen. Alle dochterondernemingen zijn gevestigd op hetzelfde vestigingsadres als de Coöperatie.

Stichting

Klaverblad Verzekeringen heeft een band met de Klaverblad Rechtsbijstand Stichting. Deze onafhankelijke stichting is verantwoordelijk voor de uitvoering van de rechtsbijstand voor verzekerden van Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. De stichting maakt daarbij gebruik van de faciliteiten die de Coöperatie beschikbaar stelt.

Naam en contactgegevens toezichthouder

Naam:	De Nederlandsche Bank
Bezoekadres:	Westeinde 1, 1017 ZN Amsterdam
Telefoonnummer:	+ 31 20 524 9111
Email:	info@dnb.nl

Naam en contactgegevens externe accountant

Naam:	Ernst & Young Accountants LLP
Bezoekadres:	Cross Towers, Antonio Vivaldistraat 150, 1083 HP Amsterdam
Telefoonnummer:	+ 31 88 407 1000

A.1.2 Belangrijke gebeurtenissen gedurende rapportageperiode

Resultaat

Over het boekjaar 2022 heeft Klaverblad een verlies geleden van € 43,2 miljoen (2021: winst van € 131,9 miljoen). De stijging van de rente en de daling van de aandelenkoersen hebben de waarde van de beleggingen laten dalen. Verder is het resultaat negatief beïnvloed door drie opeenvolgende stormen in februari (€ 11 miljoen) en een verdere versterking van de reservering voor letselschades (€ 6 miljoen). De bruto premies zijn in 2022 met 6% gegroeid tot een bedrag van € 229 miljoen. De groei blijft daarbij achter bij vorige jaren doordat Klaverblad zich meer heeft gericht op een aantal focusproducten en afscheid heeft genomen van een aantal verliesgevende proposities.

(* € 1 miljoen)	2022	2021
Bruto premies	229	216
Verdiende premies	262	364
Schaden eigen rekening	130	157
Bedrijfskosten	71	66
Technisch resultaat	61	141
Toegerekende beleggingsresultaten technisch	-44	-7
Resultaat technische rekening	**17**	**134**
Beleggingsresultaat niet-technisch	-66	59
Andere lasten	9	14
Resultaat voor belastingen	-58	179
Belastingen	-15	47
Resultaat na belasting	**-43**	**132**

Een toelichting op de verzekeringstechnische resultaten (A.2) en de resultaten uit de beleggingen (A.3) wordt hierna uiteengezet.

A.2 Prestaties op het gebied van schadeverzekeringsactiviteiten

Resultaat technische rekening naar branche

	Medisch		Brand		Aansprakelijkheid	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Bruto premies	59.709	55.486	79.596	72.111	16.622	15.554
Schaden en uitkeringen	15.296	40.772	48.225	40.027	11.630	12.971
Resultaat technische rekening	38.303	160.385	-5.674	-1.540	-3.518	-5.560

	Rechtsbijstand		Motorrijtuigen WA		Motorrijtuigen overig	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Bruto premies	15.203	14.058	35.741	36.432	20.006	20.338
Schaden en uitkeringen	10.425	13.386	33.050	39.752	10.930	10.016
Resultaat technische rekening	-974	-3.696	-14.700	-19.136	2.930	2.847

	Overige varia		Totaal Schadebedrijf	
	2022	2021	2022	2021
Bruto premies	2.266	1.929	229.143	215.908
Schaden en uitkeringen	863	395	130.419	157.319
Resultaat technische rekening	372	727	16.739	134.027

Het resultaat technische rekening is in 2022 uitgekomen op € 17 miljoen winst. In 2021 was sprake van een positief resultaat van € 134 miljoen. Dit cijfer was echter positief beïnvloed door een schattingswijziging op de waardering van arbeidsongeschiktheidsverzekeringen met een impact van € 105 miljoen. Zonder dit effect bedroeg in 2021 het resultaat technische rekening € 29 miljoen.

Premieontwikkeling (bruto premies)

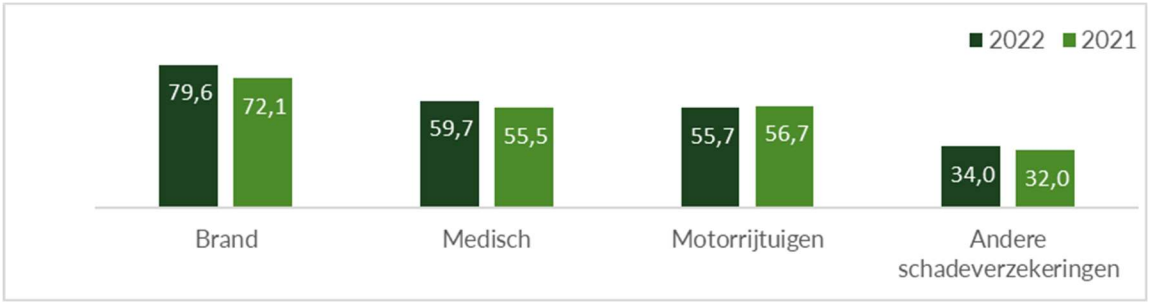

De bruto premies zijn met 6% gegroeid tot ruim € 229 miljoen. De groei komt vooral van de branche brand en arbeidsongeschiktheidsverzekeringen en uit de doelgroep particulier en (agrarische) ondernemers waar wij op focussen. Bij motorrijtuigen zijn onder andere de distributiekanalen verder beperkt waardoor er sprake is van een krimp van de motorrijtuigenportefeuille. De maatregelen in de portefeuille passen bij onze strategie om de groei en rendement van motorrijtuigen te verbeteren.

De verdiende premie is hoger dan de geboekte premie. De verdiende premie bevat de toekomstige resultaten van de nieuwe productie arbeidsongeschiktheidsverzekeringen vanwege de toepassing van contractgrens tot eindleeftijd. In 2021 was sprake van een schattingswijziging in de premievoorziening voor arbeidsongeschiktheidsverzekeringen wat leidde tot een eenmalige bruto bate van € 159 miljoen.

Schadelastontwikkeling

De totale schadelast is ten opzichte van voorgaand jaar gedaald. De gestegen rente zorgt bij arbeidsongeschiktheidsverzekeringen voor een lagere schadelast. Bij de branche brand was er net als vorig boekjaar sprake van schade veroorzaakt door extreem weer. In 2022 hebben drie achtereenvolgende stormen in februari veel schade veroorzaakt in Nederland. Voor catastrofes als de stormschades in februari is Klaverblad herverzekerd. De schade van de stormen heeft geleid tot een schadelast van € 11 miljoen.

Afgelopen jaar vielen de coronamaatregelen weg, wat leidde tot toegenomen wegverkeer. Als gevolg daarvan is de voorziening bij motorrijtuigen gestegen. Daarnaast is bij motorrijtuigen sprake van een negatief uitloopresultaat op letselschades. De schadelast bij motorrijtuigen is ten opzichte van vorig jaar sterk verbeterd, dit omdat in 2021 eenmalige verhogingen zijn doorgevoerd ten behoeve van letselschades. Verder zullen de maatregelen die voorgaande jaren in de zijn doorgevoerd in de toekomst zorgen voor een verbetering van de resultaten in deze portefeuille.

Bedrijfskostenontwikkeling

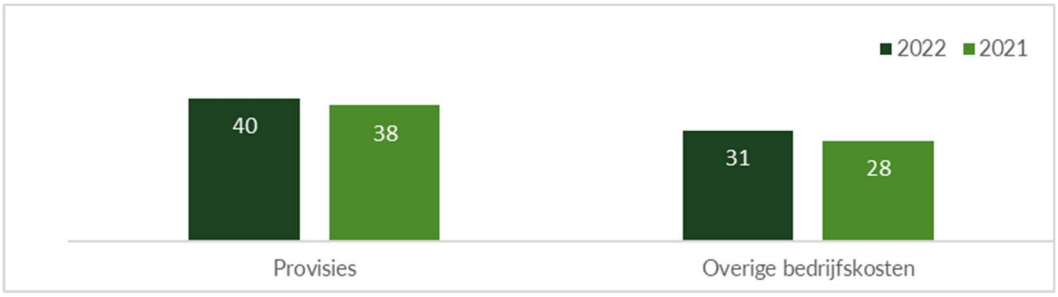

De toename van de provisielast is in lijn met de groei van de premieontwikkeling (+6%). De overige bedrijfskosten zijn iets harder gestegen als gevolg van investeringen in het verbeteren van de bedrijfsvoering. We willen de omvang van de bedrijfskosten structureel verlagen en de bedrijfskostenratio verder verbeteren naar een marktconform niveau. De migratie naar een bewezen toekomstbestendig verzekeringstechnische administratie gaat helpen dit te realiseren. De migratie zal de komende jaren worden gerealiseerd.

A.3 Prestaties op het gebied van beleggingsactiviteiten

Op de financiële markten zorgde de inval van Rusland in Oekraïne in februari 2022 voor onrust op de financiële markten. De oorlog en sancties hebben geleid tot een stijging van de grondstofprijzen zoals olie en gas, waarvan de wereld sterk afhankelijk is van Rusland. De oorlog heeft op de financiële markten geleid tot onzekerheden en grote prijsstijgingen van consumentengoederen. De aandelenkoersen zijn in 2022 gedaald, al laten zowel de laatste maand van het boekjaar als de eerste maanden van 2023 een licht herstel zien. Doordat Klaverblad aandelen in haar beleggingsportefeuille aanhoudt (Klaverblad Schade 25% en de Coöperatie 45%), is het beleggingsresultaat gevoelig voor bewegingen in de aandelenkoersen. In 2022 heeft dit negatief uitgepakt, waarbij in 2021 sprake was van forse koerswinsten op aandelen vanwege het herstel van de koersen na de coronacrisis.

Ter bestrijding van de inflatie hebben de centrale banken de rente in 2022 meerdere keren verhoogd, dit heeft grote negatieve impact gehad op de waarde van de vastrentende beleggingen. Waar in het verleden de koersontwikkeling van de vastrentende portefeuille vaak omgekeerd fluctueerde ten opzichte van de waarde van de beleggingsportefeuille, was juist in 2022 sprake van een elkaar versterkend effect en was voor beiden sprake van een dalende tendens. Over het hele jaar bezien heeft de totale beleggingsportefeuille een negatief beleggingsresultaat behaald van € 109 miljoen. Hiervan staat een deel tegenover de langlopende verplichtingen waardoor het resultaat op rente deels is gemitigeerd.

De beleggingsopbrengsten van de technische en niet-technische rekening **2022** zijn als volgt:

	Dividend en huur	Interest	Gerealiseerd resultaat	Ongerealiseerd resultaat	Totaal
Staatsobligaties		1.851	-1.016	-38.243	-37.408
Hypotheken en andere leningen		114		-6.294	-6.180
Aandelen	7.358		-7.252	-31.471	-31.365
Beleggingsfondsen	1.607			-37.453	-35.846
Liquide middelen		-12			-12
Vastgoed	1.300		20	607	1.927
Beleggingsopbrengst (QRT.09)	**10.265**	**1.953**	**-8.248**	**-112.854**	**-108.884**
Kosten van beheer					-807
Beleggingresultaat Exploitatie B.V.					825
Beleggingsresultaat (jaarrekening)					**-108.866**

Er worden geen beleggingsresultaten direct in het eigen vermogen van Klaverblad verwerkt. Tevens vinden er geen beleggingen in securitisaties plaats.

De beleggingsopbrengsten van de technische en niet-technische rekening **2021** waren als volgt:

	Dividend en huur	Interest	Gerealiseerd resultaat	Ongerealiseerd resultaat	Totaal
Staatsobligaties	-	2.311	-2.081	-5.912	-5.682
Hypotheken en andere leningen	-	126	-	-1.631	-1.505
Aandelen	6.060	-	1.740	46.212	54.012
Beleggingsfondsen	1.627	-	-	1.307	2.934
Liquide middelen	-	-59	-	-	-59
Vastgoed	1.620	-	-	623	2.243
Beleggingsopbrengst (QRT S.09)	**9.307**	**2.378**	**-341**	**40.599**	**51.943**
Kosten van beheer					-925
Beleggingsresultaat Exploitatie B.V.					1.195
Beleggingsresultaat (jaarrekening)					**52.214**

In onderstaande tabel zijn de beleggingsresultaten onderverdeeld naar maatschappij en naar de technische en niet-technische rekening. Bij Schade worden de resultaten van obligaties toegerekend aan de technische rekening tot aan de omvang van de technische voorzieningen.

	2022	2021
Beleggingsopbrengsten technische rekening Schade	-43.501	-6.999
Beleggingsopbrengsten niet-technische rekening Schade	-34.930	27.127
Beleggingsopbrengsten Klaverblad Schade	**-78.431**	**20.128**
Beleggingsopbrengsten en kosten beheer overige entiteiten	-30.435	32.086
Beleggingsopbrengsten Klaverblad Verzekeringen	**-108.866**	**52.214**

Het beleggingsresultaat technische rekening schadeverzekering is negatief als gevolg van de gestegen rente op de staatsobligaties die tegenover de AOV-verplichtingen staan. Daar staat tegenover een lagere technische voorziening.

A.4 Prestaties uit overige activiteiten

Naast de hiervoor genoemde resultaten zijn er geen (materiële) resultaten uit overige activiteiten bij Klaverblad Verzekeringen.

A.5 Overige informatie

Klaverblad draagt al ruim 170 jaar bij aan het goed functioneren van de samenleving. Een goed functionerende samenleving is in balans met de natuur. In onze visie draait duurzaamheid om evenwicht tussen mens en natuur. In onze activiteiten streven wij naar dit evenwicht en willen wij daar een positieve bijdrage aan leveren. Dit komt zowel de natuur als de samenleving ten goede.

Op basis van deze visie heeft Klaverblad begin 2023 een duurzaamheidsbeleid vastgesteld. Vijf speerpunten vormen daarin de basis voor onze duurzame bedrijfsvoering. Drie van deze speerpunten sluiten nauw aan bij onze visie op duurzaamheid en zijn belangrijk voor het herstel en

behoud van onze natuur, te weten klimaat, biodiversiteit en circulariteit. De andere twee speerpunten komen voort uit het ethische kader dat wij voor ons beleggingsbeleid hanteren en dragen bij aan het welzijn van mensen. Dit zijn solidariteit en werkgeverschap. Met ons duurzaamheidsbeleid willen we bij Klaverblad uiteraard voldoen aan wettelijke verplichtingen maar willen we vooral ook een stap verder gaan in onze maatschappelijke rol. Daarom zijn op de vijf speerpunten doelstellingen geformuleerd die we in de komende jaren willen realiseren. We zien duurzaamheid als integraal onderdeel van onze bedrijfsvoering. In 2023 worden de doelen voor duurzaamheid geïncorporeerd in de kaderbrief en divisieplannen voor 2024.

Klaverblad beheert en belegt honderden miljoenen. Met deze beleggingen kunnen we duurzaamheid en klimaatverbetering stimuleren en zo een positieve bijdrage leveren aan de maatschappij. Klaverblad heeft zich dan ook gecommitteerd aan de uitvoering van het Akkoord van Parijs en het Klimaatakkoord van Nederland met de doelstelling om in 2050 volledig klimaatneutraal te beleggen. Dit is nog ver weg, daarom hanteert de markt als tussenliggend doel een reductie van 50% in CO2-uitstoot in 2030 ten opzichte van 1990. Wij meten zelf vanaf ultimo 2020 en hebben als eigen doelstelling om onze CO2 footprint met 7% per jaar te verminderen op weg naar 2030. We kunnen dat inmiddels goed volgen en sturen bij door beleggingen aan te passen op het moment dat we deze doelstelling niet halen. Ons uitgangspunt is dat de transitie alleen geleidelijk kan plaatsvinden door ook te beleggen in bedrijven die vooralsnog veel CO2 uitstoten, zoals producenten in fossiele brandstoffen. We monitoren daarbij wel of onze beleggingen de transitie faciliteren en zoeken indien nodig, samen met anderen, de dialoog op.

De Eerlijke Verzekeringswijzer kijkt om de twee jaar of financiële instellingen hun geld duurzaam en verantwoord beleggen. In 2022 is dit onderzoek uitgebreid van 9 naar 16 verzekeraars en werd Klaverblad voor het eerst beoordeeld aan de hand van 14 maatschappelijke thema's. Klaverblad bleek van de nieuwkomers het beste te scoren, maar ook werd duidelijk dat ons beleggingsbeleid nog onder de maat van de Eerlijke Verzekeringswijzer scoort.

B. Bestuurssysteem

B.1 Algemene informatie over het bestuurssysteem

'Governance' is de manier waarop een organisatie bestuurd en beheerst wordt en het toezicht daarop. Klaverblad hecht veel waarde aan een goede governance. Wij hebben de bedrijfsvoering is zo ingericht dat een goede werking van de governance gewaarborgd is. In onze bedrijfsvoering wegen wij de belangen van alle stakeholders, waaronder de belangen van de klanten, evenwichtig af. In dit hoofdstuk geven we een toelichting op de inrichting van onze governance en de wijzigingen die daarin het afgelopen jaar hebben plaatsgevonden. De directie is verantwoordelijk voor deze inrichting.

B.1.1 Organisatiestructuur

In organisatorisch opzicht vormt Klaverblad Verzekeringen (de groep) één geheel. De Coöperatie zorgt voor de governance van de gehele groep. Alle medewerkers van de groep zijn in dienst van de Coöperatie en leggen uiteindelijk verantwoording verschuldigd af aan de directie. Voor zover werknemers zich, bij het vervullen van hun taak, onafhankelijk van deze directie op moeten kunnen stellen, is dat gewaarborgd door middel van beleid (charters) en reglementen.

Klaverblad Verzekeringen heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld van een centraal aangestuurde administratieve organisatie naar een ontwikkelingsgerichte organisatie waarin eigen verantwoordelijkheid voor taken en werkzaamheden centraal staat. Sinds 2020 is een management team gevormd waarvan naast de twee statutaire directeuren, vier divisiemanagers deel uitmaken. Deze divisiemanagers geven leiding aan de divisies Verzekeren, Commercie, IT & Change en HR & Facilities. Het management team overlegt op wekelijkse basis, waarbij wordt gestreefd naar consensus. Als dit niet bereikt wordt, dan beslist de directie. Onder het management team fungeert een aantal managers en/of teamleiders. Een manager geeft leiding aan een afdeling en zorgt voor de realisatie van beleid voor zover dat aan deze afdeling is opgedragen. Hij levert een bijdrage aan ontwikkelingen binnen het bedrijf en adviseert het management team en collega's over het eigen werkgebied. Een aantal managers stuurt één of meerdere teamleiders aan. De teamleiders zijn elk verantwoordelijk voor een team met een eigen afgebakend takenpakket.

Klaverblad Verzekeringen kent een overleg op elk hiërarchisch niveau en voor elk onderdeel van de organisatie (afdelingen en teams). Daarnaast zijn er overleggen buiten de organisatiestructuur. Dit zijn overleggen van stuurgroepen, werkgroepen en commissies. De deelnemers hieraan zijn samen verantwoordelijk voor een bepaalde taak. Vrijwel altijd gaat het om een taak die niet binnen één afdeling of team te plaatsen valt. Via deze overleggen hebben de directie, de raad van commissarissen, leidinggevenden en sleutelfunctiehouders passende interactie met elkaar. Een tweetal commissies welke een belangrijke rol spelen in het kader van de governance en de risicobeheersing worden hieronder nader toegelicht.

PARP-commissie

Klaverblad Verzekeringen sluit verzekeringsovereenkomsten met particulieren, het midden- en kleinbedrijf, agrariërs en ZZP'ers. Wij willen 'eerlijke verzekeringen' aanbieden, dat wil zeggen verzekeringen die klanten werkelijk nodig hebben. Wij hebben daarom bij het ontwikkelen en onderhouden van producten zorg voor het klantbelang. Producten moeten kostenefficiënt, nuttig, veilig en begrijpelijk zijn en blijven. Om deze zorg te waarborgen hanteren wij een product goedkeurings- en productevaluatieproces. De uitgangspunten voor deze processen zijn vastgelegd in het beleid productontwikkeling en -beheer en het mandaat van de PARP-commissie (commissie productgoedkeuring en -evaluatie). Binnen dit mandaat is de PARP-commissie besluitvormend voor de statutaire directie van Klaverblad Verzekeringen. De commissie draagt er onder andere zorg voor dat al onze producten, zowel nieuwe als bestaande, blijven voldoen aan de volgende criteria: kostenefficiënt, nuttig, veilig en begrijpelijk. Ook zorgen zij ervoor dat premies toereikend zijn voor risico's en kosten.

Balansmanagementcommissie

De beleggingen van Klaverblad staan in dienst van het verzekeringsbedrijf. De beleggingen zijn er primair op gericht dat wij op elk moment kunnen voldoen aan onze verplichtingen, zowel op lange als op kortere termijn. Dit stelt zowel eisen aan het beheersen van risico's die negatieve invloed kunnen hebben op het behoud van vermogen, als aan het minimale rendement dat op lange termijn behaald dient te worden om als verzekeraar levensvatbaar te blijven. Ook wet- en regelgeving en processen en organisatie zijn vanzelfsprekend van belang. De kaders zijn vastgelegd in het ALM- en beleggingsbeleid Klaverblad Verzekeringen. Daarnaast is een balansmanagement commissie (BMC) aangesteld die de (marktwaarde)balans stuurt binnen kaders die door de directie zijn vastgesteld in het ALM- en beleggingsbeleid en het mandaat van het BMC.

Naast deze twee risicocommissies heeft de directie een tweetal andere overkoepelende overleggen gemandateerd, zijnde het Financieel Actuarieel overleg en het Data Governance en Management overleg.

Financieel Actuarieel Overleg

Het doel van dit overlegorgaan is het uitwerken en vaststellen van financieel, actuarieel en fiscaal beleid, alsmede het toepassen hiervan in de processen, modellen, administratie en financiële rapportages.

Data Governance en Management overleg (DGM)

Het doel van het DGM-overleg is het bespreken van strategische en tactische onderwerpen met betrekking tot data governance en data management. Het gaat daarbij om datavisie en -strategie, data-architectuur, datakwaliteit en datamanagement.

B.1.2 Rol en verantwoordelijkheden van bestuurlijke- en toezichthoudende functies

Bestuurlijke structuur

Klaverblad wordt bestuurd door één statutaire directie die eindverantwoordelijk is voor Klaverblad. De directie bestaat uit (minimaal) twee personen:

- mr. J.P.P. Barth (algemeen directeur)
- J.H.M. van Irsen MSc MBA AAG (directeur financiën en risicomanagement)

De besluitvorming binnen de directie is collegiaal en de directie is als geheel verantwoordelijk voor het gevoerde beleid. De voorzitter van de directie is verantwoordelijk voor het doelmatig functioneren van de directie. De taken en verantwoordelijkheden van de directie zijn ondergebracht in portefeuilles. De portefeuilles staan omschreven in het Directiereglement dat is gepubliceerd op de website van Klaverblad. Besluiten van de directie zijn gedocumenteerd en uit de documentatie blijkt welke overwegingen aan de besluiten ten grondslag hebben gelegen.

De directie bepaalt het dagelijks beleid van Klaverblad. Directieleden worden voor onbepaalde tijd benoemd door de ledenvergadering uit een bindende voordracht door de raad van commissarissen. De betrouwbaarheid van directieleden is getoetst door Klaverblad zelf en door De Nederlandsche Bank. Directieleden beschikken over de kennis en vaardigheden en het professionele gedrag die volgens regelgeving en maatschappelijke opvattingen noodzakelijk zijn om als bestuurder van een verzekeringsmaatschappij te kunnen functioneren. De directie streeft naar een evenwichtige verdeling tussen mannen en vrouwen. De evenwichtige verdeling wordt meegewogen in het profiel voor een nieuw te benoemen directielid op het moment dat dit aan de orde is.

Om de juiste samenstelling van de directie en de geschiktheid van de directeuren te waarborgen maken de raad van commissarissen en de directie bij een vacature gebruik van een vastgelegde procedure, een geschiktheidsmatrix en een profielschets.

De raad van commissarissen

De raad van commissarissen houdt toezicht op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken binnen Klaverblad Verzekeringen en voorziet de directie van advies. De raad bestaat geheel uit onafhankelijke personen.

De raad van commissarissen is eind 2022 als volgt samengesteld:

- drs. A.F.J. Bakker (voorzitter)
- Mw. drs. A.P. Mijer-Nienhuis AAG RBA
- Mw. drs. J.M. Niessen
- H.J. Dikkers (vanaf 7 april 2022)

De heer E. Velzel is na afloop van de algemene ledenvergadering van april 2022 teruggetreden als commissaris. De heer Velzel is tien jaar lid van de raad van commissarissen geweest en heeft een belangrijke bijdrage geleverd met zijn kennis van verzekeren, de verzekeringsmarkt en op het gebied van automatisering. De heer H.J. Dikkers is door de algemene ledenvergadering op 7 april 2022 benoemd tot commissaris en lid van de auditcommissie voor een termijn van vier jaar. Aan de

benoeming van de heer Dikkers is een zorgvuldig selectieproces voorafgegaan waarbij naast de raad ook de directie betrokken is geweest.

De taken en verantwoordelijkheden van de raad zijn vastgelegd in het Reglement raad van commissarissen. Dit reglement is te vinden op de website van Klaverblad Verzekeringen.

De raad onderschrijft het belang van diversiteit in de directie en de raad van commissarissen, waaronder een - zo mogelijk - evenwichtige verdeling tussen mannen en vrouwen binnen deze organen. De raad bestaat in de huidige samenstelling uit twee heren en twee dames en heeft bij het zoeken naar een nieuwe commissaris rekening gehouden met de diverse samenstelling van de raad van commissarissen. Ook voor de directie streeft de raad naar diversiteit.

Gedurende het verslagjaar waren er vier reguliere vergaderingen van de raad van commissarissen waarbij telkens een deel van de vergadering buiten aanwezigheid van de directie plaatsvond. In dit deel werd door de raad onder andere gesproken over de gang van zaken, de organisatie van Klaverblad, het eigen functioneren en het functioneren van de directie.

Tijdens de reguliere vergaderingen is veelvuldig en constructief gesproken over strategische hoofdlijnen zoals de positionering van Klaverblad, de toekomstbestendigheid van Klaverblad, de daarvoor noodzakelijke aanpassingen in de bedrijfsvoering zoals de noodzaak voor kostenbeheersing, het versterken van interne beheersing, de veranderingen in de bedrijfscultuur en de noodzakelijke veranderingen in het IT-landschap. Daarnaast zijn ook gebruikelijke onderwerpen aan de orde geweest zoals marktontwikkelingen, de brancheresultaten en bedrijfslasten, ontwikkelingen op het gebied van HR, de ORSA, het bedrijfsplan en het strategisch beleggingsbeleid. Verder sprak de raad, zowel in als buiten aanwezigheid van de directie, met de externe accountant over zijn rapportage en met de sleutelfunctiehouders.

Naast de reguliere vergaderingen en de jaarvergadering zijn er twee strategiesessies geweest met de raad van commissarissen en de directie. Hierin hebben de raad van commissarissen en directie van gedachten gewisseld over de strategische ontwikkelingen en de activiteiten die in het kader daarvan door de verschillende bedrijfsonderdelen worden uitgevoerd. Besloten is om op dit moment geen verdere strategische initiatieven te ontplooien maar ons te richten op het verbeteren van de toekomstbestendigheid van Klaverblad. Hiervoor zijn zeven concrete ontwikkelsporen gedefinieerd die hieraan bij moeten dragen. Ook is tijdens de strategiesessies gesproken over de stand van zaken van IT, de interne beheersing en de doelstellingen/begroting voor 2023.

Auditcommissie

De auditcommissie bereidt eventuele besluitvorming van de raad voor en adviseert de raad van commissarissen over de financiële verslaggeving door Klaverblad, risicomanagement, compliance, actuarieel, audit en informatiebeveiliging.

De auditcommissie bestond in 2022 uit mevrouw Mijer-Nienhuis (voorzitter) en de heer Dikkers. In 2022 hebben vier vergaderingen van de auditcommissie plaatsgevonden. Bij alle vergaderingen waren ook de directeur Financiën en risicomanagement , de sleutelfunctiehouders (actuarieel/risk,

compliance en interne audit) en de CISO aanwezig. Bij drie van de vier auditvergaderingen en bij de jaarvergadering was de externe accountant aanwezig en is gesproken over de jaarrekening en het jaarverslag, de managementbrief en interne audit. Daarnaast is door de auditcommissie gesproken over de financiële cijfers, risicomanagement, de rapportages van de sleutelfuncties Compliance, Risicomanagement, Actuarieel en Interne audit en van Informatiebeveiliging.

Naast de vergaderingen heeft de voorzitter van de auditcommissie op regelmatige basis contact met de directeur Financiën en risicomanagement en de manager Interne audit.

Remuneratie- en benoemingscommissie
De remuneratie- en benoemingscommissie bereidt eventuele besluitvorming van de raad voor en adviseert de raad over het beloningsbeleid, selectie en benoeming van directeuren en commissarissen en evalueert het functioneren van de directie en de raad.

In 2022 heeft de remuneratie- en benoemingscommissie twee keer vergaderd. Tijdens de vergaderingen is gesproken over het beloningsbeleid, de zelfevaluatie van de raad van commissarissen, het functioneren van de directie, de invulling van de vacature binnen de raad en het PE-programma. Ook heeft de commissie gesprekken gevoerd met de directieleden in het kader van het jaarlijkse evaluatieproces.

Sleutelfuncties
Eind 2022 waren de volgende personen de sleutelfunctionarissen binnen Klaverblad:

- Risicomanagement & Actuarieel — mw. ing. R. Wortman MSc
- Compliance — mw. mr. I. van der Sijpt CCP
- Interne Audit — mw. B. Lanza RE CFE

Het sleutelfunctiehouderschap van de risicomanagementfunctie en de actuariële functie wordt sinds 2020 gecombineerd. Dit is met instemming van de raad van commissarissen en DNB gebeurd. Sinds het vierde kwartaal wordt deze functie ingevuld door mevrouw R. Wortman (voorheen de heer Deckers). De sleutelfunctionaris Compliance is tevens de functionaris Gegevensbescherming.

De onafhankelijkheid van de sleutelfunctiehouders is gewaarborgd doordat de sleutelfunctiehouders:

- niet hiërarchisch ondergeschikt aan elkaar zijn of aan andere sleutelfunctiehouders;
- op ieder moment direct en zonder tussenkomst van derden kunnen rapporteren aan de directie en aan de auditcommissie/raad van commissarissen.

Hun taken, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en middelen staan beschreven in een charter dat voor elke sleutelfunctie is opgesteld. Voor benoemingen, alsmede wijzigingen in de charters, is instemming van de raad van commissarissen vereist.

Alle sleutelfuncties rapporteren op kwartaalbasis aan de directie en de raad van commissarissen. De actuariële functie rapporteert jaarlijks over de technische voorzieningen en de SCR-berekeningen, en voert ook een toets uit op de berekeningen van de ORSA. De interne audit functie rapporteert tevens over de door haar uitgevoerde audits. De sleutelfunctionarissen hebben een escalatielijn

naar de raad van commissarissen.

Als een discussie ontstaat tussen sleutelfunctiehouders onderling of tussen een sleutelfunctiehouder en een proces- of risico-eigenaar, dan heeft de sleutelfunctiehouder de mogelijkheid om te escaleren via de zogenaamde escalatieladder (directie, raad van commissarissen, externe toezichthouder).

Als een sleutelfunctiehouder een ernstig en blijvend verschil van mening heeft met een directielid (of directieleden), dan heeft de sleutelfunctiehouder toegang tot de (voorzitter van de) raad van commissarissen.

Als naar aanleiding van een signaal over tekortkomingen waarbij vanuit wetgeving en/of professionele standaarden verplichte melding aan een externe (toezichthoudende) organisatie moet worden gedaan, maar deze melding niet via de normale reguliere interne meld- en escalatie-processen verloopt of is verlopen, dan heeft de sleutelfunctiehouder het recht en de plicht om deze ernstige tekortkoming zelf bij de relevante (toezichthoudende) externe organisatie te melden.

B.1.3 Beloningsbeleid

Klaverblad Verzekeringen hanteert een gematigd beloningsbeleid en kent geen variabele beloning. Wij zijn van mening dat het uitgesloten is dat de directieleden en medewerkers door ons beloningsbeleid worden aangezet tot het nemen van risico's van materiële betekenis. Op de website van Klaverblad Verzekeringen staat een samenvatting van het beloningsbeleid.

Directeuren ontvangen een vast maandsalaris dat wordt aangepast conform de cao voor de verzekeringsbedrijfstak. Directeuren nemen deel aan de pensioenregeling die gelijk is aan die van de Klaverblad medewerkers en welke is gebaseerd op de basispensioenregeling van de cao voor de bedrijfstak voor het personeel.

Commissarissen ontvangen een vast bedrag voor hun werkzaamheden en daarnaast een beperkte vergoeding voor onkosten. De bedragen zijn niet geïndexeerd. Hun beloning is op geen enkele manier afhankelijk van de groei of de resultaten van Klaverblad Verzekeringen.

Periodiek laten wij extern onderzoek doen naar de hoogte van de beloningen van directeuren en commissarissen in relatie tot die bij vergelijkbare bedrijven.

Buiten de beloningssfeer zijn geen transacties verricht met personen die invloed van betekenis op de onderneming uitoefenen, noch met leden van bestuurlijke, beleidsbepalende en toezichthoudende instanties.

Voor de bezoldiging van de statutaire directie en de commissarissen en eventuele materiële wijzigingen ten opzichte van de vorige rapportageperiode wordt verwezen naar het jaarverslag van de Coöperatie.

B.1.4 Materiële transacties met aandeelhouders

Op basis van de dienstverleningsovereenkomst worden kosten, waaronder de personele kosten, kosten van automatisering, marketing-, facilitaire- en overige kosten door de Coöperatie doorbelast aan de dochtermaatschappijen. Bij de kostenverdeling wordt gebruik gemaakt van een kostenallocatiemodel. Dit model wordt ook gebruikt voor de toerekening van de kosten aan de verschillende verzekeringsproducten. In 2022 zijn er geen belangrijke wijzigingen in de methodiek van kostentoerekening aangebracht. De verdeelsleutels worden jaarlijks herijkt.

B.2 Deskundigheids- en betrouwbaarheidsvereisten

Klaverblad hecht een groot belang aan de juiste vakbekwaamheid, kennis en deskundigheid van personen die de organisatie besturen en van medewerkers die de sleutelfuncties vervullen en van diverse andere medewerkers (bijvoorbeeld Wft). De eisen aan vakbekwaamheid, kennis en deskundigheid zijn vastgelegd in de interne richtlijn deskundigheid.

Bij werving van bestuurders of sleutelfunctionarissen worden profielschetsen gebruikt. De profielschetsen worden jaarlijks geëvalueerd en indien nodig bijgesteld. Voorgenomen benoemingen van sleutelfunctionarissen en bestuurders worden voorgelegd aan de toezichthouder DNB. DNB toetst zelf ook de betrouwbaarheid van sleutelfunctionarissen en de betrouwbaarheid en de geschiktheid van de bestuurders.

Directieleden en commissarissen volgen een permanent educatieprogramma. De directie en de raad van commissarissen stellen zelf de inhoud en het programma van de permanente educatie vast. De voorzitter van de raad van commissarissen ziet toe op de permanente educatie. De educatie kan betrekking hebben op relevante ontwikkelingen binnen Klaverblad, de financiële sector in het algemeen en de verzekeringssector in het bijzonder, op corporate governance in het algemeen en die van de financiële sector in het bijzonder, op de zorgplicht tegenover de klant, integriteit, risicomanagement, financiële verslaggeving, beloningsbeleid en audit.

De educatie bestaat onder meer uit trainingen en/of opleidingen door professionele opleidingsinstituten. Daarnaast worden onderwerpen in eigen beheer behandeld om zo voldoende deskundig te blijven op de verschillende aandachtsgebieden.

De directievoorzitter rapporteert jaarlijks aan de raad van commissarissen over het educatieprogramma dat de directieleden gevolgd hebben en gaan volgen. De raad van commissarissen evalueert jaarlijks zijn eigen educatie. In 2022 heeft een aantal commissarissen hiervoor een aantal modules gevolgd van het PE-programma Deskundigheidsbevordering van Nyenrode. Daarnaast hebben in huis kennissessies plaatsgevonden die gegeven werden door hiervoor uitgenodigde specialisten en deskundigen.

De directieleden, de leden van de raad van commissarissen en de medewerkers Klaverblad Verzekeringen hebben een eed of een belofte conform de ‘Regeling eed of belofte financiële sector’

afgelegd. Hiermee zweren of beloven zij onder andere dat zij:

- hun functie integer en zorgvuldig uitoefenen;
- een zorgvuldige afweging zullen maken tussen alle belangen die bij de onderneming betrokken zijn en dat zij in die afweging het belang van de klant centraal stellen;
- zich zullen gedragen naar de wetten, reglementen en gedragscodes die op hen van toepassing zijn.

B.3 Risicomanagementsysteem en ORSA

B.3.1 Beschrijving van het risicomanagementsysteem

Het risicomanagementsysteem is de samenhang tussen beleid, governance- en organisatiestructuur, risicomanagement- en bedrijfsprocessen binnen een gezonde en goede bedrijfs- en risicocultuur (zie onderstaande figuur). Het systeem is van toepassing op alle entiteiten van Klaverblad Verzekeringen en is gebaseerd op het COSO ERM (2017) model. Dit vormt de basis voor de wijze waarop binnen Klaverblad de financiële en niet-financiële risico's worden geïdentificeerd, gemeten en beheerst. Er wordt gezorgd dat de solvabiliteitspositie adequaat is in relatie tot het risicoprofiel.

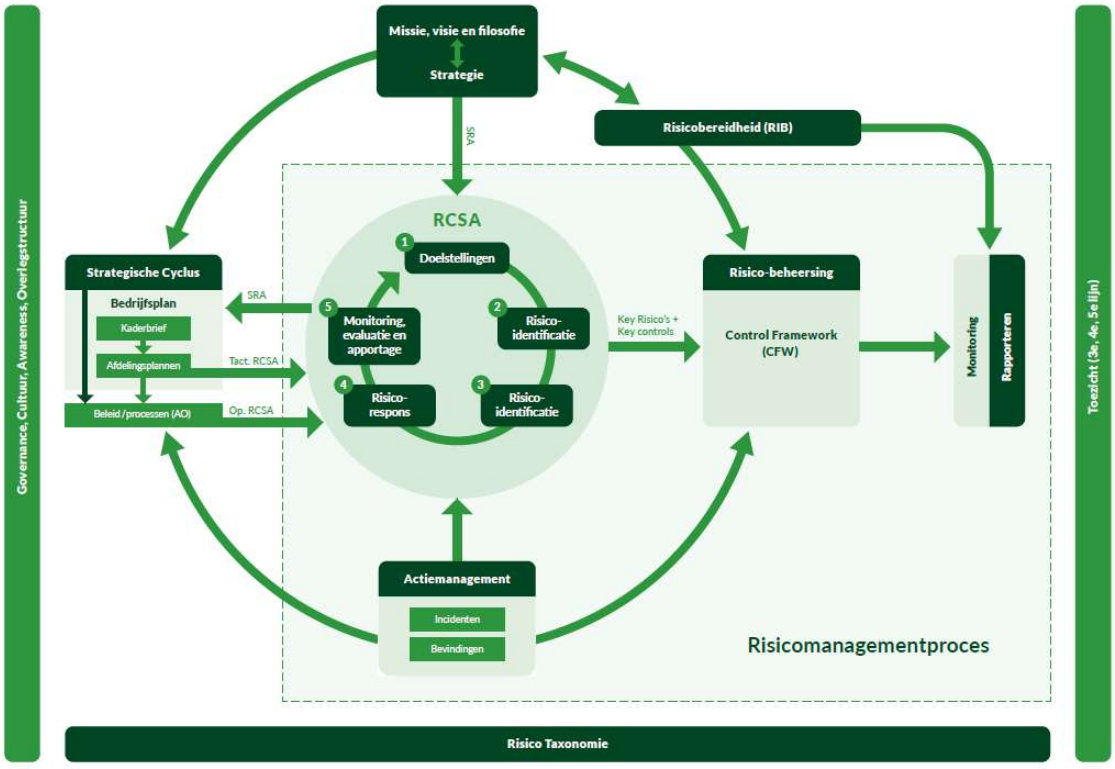

Missie, visie, filosofie en strategische cyclus

Onze 'missie, visie, strategie en filosofie' vormen de uitgangspunten voor alles wat we doen en staan ook centraal bij de inrichting van risicomanagement in de organisatie. Wij willen ons als zelfstandige verzekeringsmaatschappij onderscheiden door een afgewogen combinatie te bieden

van een ruime dekking, een reële prijs en een ongewoon goede service. Wij willen op onze eigen wijze onze lange termijn missie, visie en strategie realiseren en zien het zelfstandig voortbestaan als de enige manier om dit zeker te stellen. Om deze zelfstandigheid te waarborgen zijn voldoende groei en rendement noodzakelijk. Ons risicomanagementsysteem ondersteunt het behalen van deze doelstellingen door de uitgangspunten te integreren in de risicomanagementprocessen.

Risicobereidheid

We zijn ons bewust van onze risico's en realiseren ons dat het nemen van risico's inherent is aan ondernemen. Als we besluiten nemen, dan wegen we het rendement van het besluit af tegen de risico's die daarmee samenhangen. In samenhang met de (strategische) doelstellingen formuleren we onze risicobereidheid. De risicobereidheid drukken we uit in kwalitatieve en kwantitatieve risicobereidheidsstatements. De risicobereidheid en bijbehorende limieten zijn beschreven in de Risicobereidheidsverklaring van Klaverblad (RIB). In alle plannen (strategisch, tactisch, operationeel) is de geformuleerde risicobereidheid het uitgangspunt. Dit betekent dat de risicorespons op strategisch, tactisch of operationeel niveau van de RIB is afgeleid. Door middel van maandelijkse rapportages (inclusief KPI's en KRI's) worden de risico's en doelstellingen gemonitord en gerapporteerd. Deze manier van rapporteren en beheersen wordt voortdurend doorontwikkeld.

Governance, cultuur en toezicht

De bedrijfscultuur binnen Klaverblad is een evident onderdeel van een adequate en organische uitvoering van risicomanagement. De cultuur waar Klaverblad voor staat, ligt vast in de kernwaarden: fair, ondernemend, vakkundig, oprecht en attent. Wij houden het graag simpel en overzichtelijk, klein en persoonlijk, streven ernaar om altijd beter te worden en vinden het van belang dingen zelf te beheersen. Winst maken is niet de belangrijkste drijfveer. Van alle medewerkers wordt verwacht dat zij verantwoordelijkheden nemen, ook voor deze kernwaarden. Klaverblad streeft naar een organisatie waarbij het risico-denken een integraal onderdeel vormt van de besluitvorming tot en met de operationele uitvoering.

Het risicomanagement systeem begint met de inrichting van de risico-organisatie, waarbij het uitgangspunt is dat deze is geïntegreerd in de organisatiestructuur (zie B.1.1). Het uitgangspunt is dat de hele organisatie in staat is de gelopen en te lopen risico's te begrijpen en in staat is de keuze over risico's transparant te maken.

De governance geeft inzicht in wie verantwoordelijk is voor het nemen, managen en beheersen van de risico's. Ten behoeve van een scheiding tussen uitvoering, advisering en onafhankelijke toetsing past Klaverblad het 'Three-lines-of-defence' model toe. Dit model omvat conform Solvency II vier sleutelfuncties (risicomanagement, compliance, actuarieel en interne audit). De sleutelfuncties hebben tot doel 'countervailing power' te bieden aan de bedrijfsonderdelen die belast zijn met de uitoefening van het verzekeringsbedrijf, ten behoeve van een integere en beheerste bedrijfsvoering. In dit veel gebruikte 'Three-lines-of-defence' model vormen de risicomanagement-, compliance en actuariële functie de 2^{e} lijn en de interne auditfunctie de 3e lijn, terwijl de uitoefening van het verzekeringsbedrijf in de 1e lijn plaatsvindt. Klaverblad heeft binnen de 2e lijn ook de afdeling CISO ingericht (Corporate Information Security Officer). De vier sleutelfuncties en de CISO opereren in een dergelijke opzet onafhankelijk van de 1e lijn én van elkaar. Het operationeel onafhankelijk

functioneren van sleutelfuncties en de CISO sluit effectieve samenwerking met andere (sleutel)functies niet uit.

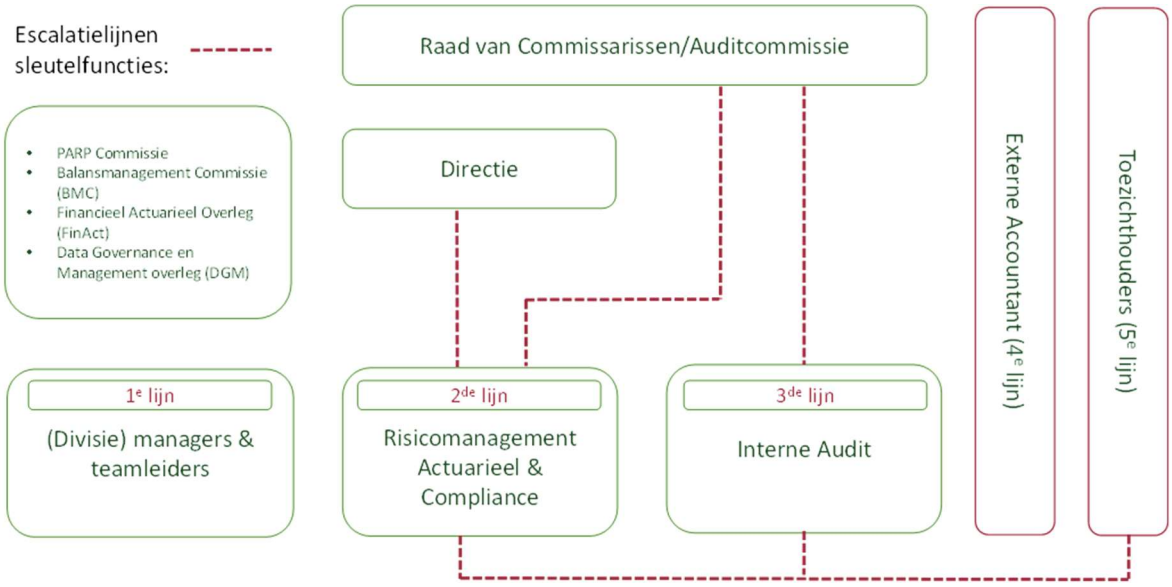

De escalatielijnen van de verschillende sleutelfuncties zijn beschreven in hoofdstuk B.1.2 en de taken en verantwoordelijkheden worden conform de voorgeschreven hoofdstukindeling verderop in dit hoofdstuk uiteen gezet.

Risicotaxonomie

De basis voor Klaverblad om haar risico's een plek te geven en haar risicoprofiel te kunnen visualiseren, is de risicotaxonomie. Dit overzicht bevat alle voor Klaverblad relevante risico's en is de kapstok waaraan risico's en de mate van beheersing kunnen worden opgehangen. De risico's zijn ingedeeld in zes risicocategorieën:

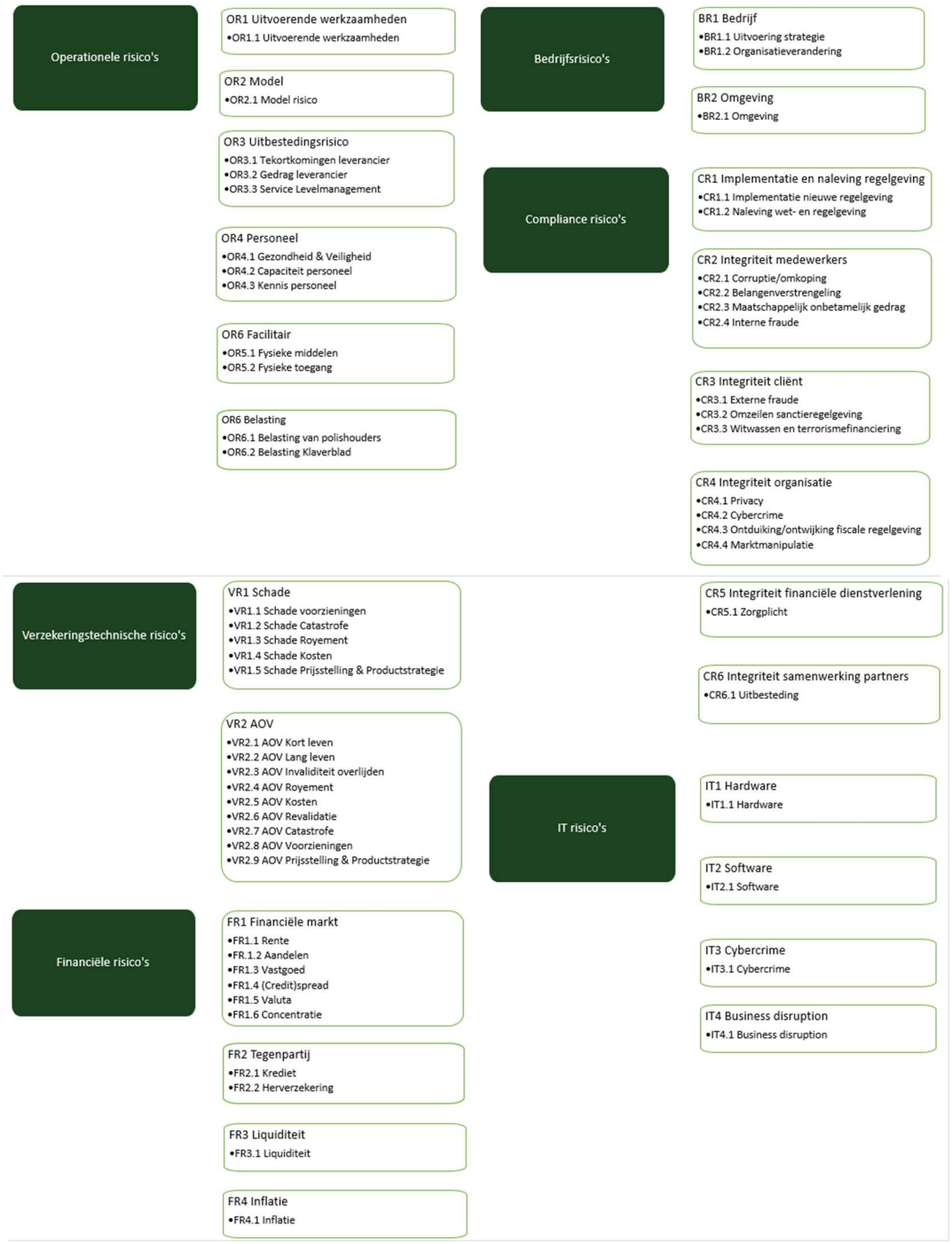

Er is geen onderscheid gemaakt naar strategische en tactische risico's, omdat deze zich op alle plekken in de taxonomie kunnen voordoen; zo kan een financieel risico van dermate groot niveau zijn dat het een strategisch risico vormt voor Klaverblad.

Risicomanagementproces

Het risicomanagementproces is een cyclisch proces dat onderdeel is van de strategische cyclus van Klaverblad. Het risicomanagementproces is gericht op het identificeren en beheersen van de risico's en daarmee het vergroten van de haalbaarheid van de strategie en doelstellingen. Het proces faciliteert Klaverblad om vanuit risicomanagement-denken naar de bedrijfsprocessen te kijken.

De risicomanagementcyclus bestaat uit de volgende vijf stappen:

1. Doelstellingen
2. Risico-identificatie
3. Risicobeoordeling
4. Risicorespons
5. Monitoring, evaluatie en rapportage

B.3.2 De risicomanagementfunctie

De sleutelfunctie risicomanagement (2e lijns functie) is onafhankelijk, objectief en levert meerwaarde aan de directie en het lijnmanagement door middel van kaderstelling, advisering, monitoring en rapportage over de effectiviteit van beheersing van financiële en niet-financiële risico's. Het risicomanagement beleid beschrijft de uitgangspunten, beleidskaders en het systeem voor beheersing van risico's binnen Klaverblad Verzekeringen en onderliggende entiteiten en draagt zodoende bij aan een beheerste bedrijfsvoering en een risicogebaseerde besluitvorming.

De sleutelfunctie risicomanagement is verantwoordelijk voor:

- Het ondersteunen van de directie en lijnmanagement bij het identificeren en analyseren van risico's en het ontwikkelen van maatregelen ter beheersing van risico's;
- Zorg te dragen voor een effectief risicomanagementsysteem;
- Het opstellen, periodiek actualiseren en doorontwikkelen van kaders ter ondersteuning van en groei in de risicovolwassenheid van de organisatie middels het Beleid Risicomanagement;
- Het opstellen van onafhankelijke periodieke risicorapportages waarmee organisatiebreed inzicht wordt gegeven in het risicoprofiel van Klaverblad;
- Creëren van risicobewustzijn.

De sleutelfunctie zorgt hiertoe voor het volgende:

- Het uitwerken van een jaarplan Risicomanagement. Dit jaarplan is gebaseerd op een actuele risico-inventarisatie en wordt jaarlijks goedgekeurd door de directie na afstemming met de auditcommissie;
- Het uitvoeren van het jaarplan Risicomanagement;
- Het beschikken over toereikende kennis en ervaring voor het realiseren van de doelen en het uitoefenen van zijn taken; wanneer aanvullende specialistische kennis noodzakelijk is, kan hij zich laten ondersteunen door externe specialisten.

Directiebesluiten moeten afhankelijk van het onderwerp worden vergezeld van een advies door een 2e lijnsfunctie. Daarnaast rapporteert de sleutelfunctiehouder risicomanagement ieder kwartaal aan de directie en de raad van commissarissen. De rapportage verschaft een eenduidig en actueel inzicht in het risicoprofiel van de belangrijkste risico's van Klaverblad. De rapportage is gebaseerd

op de resultaten van risicoanalyses en uitgevoerde monitoringactiviteiten. De risicorapportage omvat:

- Een actueel risicoprofiel;
- De materiële wijzigingen in het risicoprofiel van Klaverblad, alsmede adviezen ter beheersing daarvan;
- De status en ontwikkeling van het risicomanagementsysteem binnen Klaverblad.

B.3.3 Beschrijving van het ORSA proces

Klaverblad voert jaarlijks, of zoveel vaker als noodzakelijk geacht, een eigen beoordeling van risico's en kapitaalbehoefte (ORSA) uit. De ORSA wordt gebruikt om voor de groep als geheel en voor elke verzekeringsentiteit:

1. inzicht te verkrijgen in de oorzaken en gevolgen van gebeurtenissen (risico's) nu en in de toekomst;
2. risico-gebaseerd de huidige en toekomstige kapitaalbehoefte te bepalen;
3. de aanwezige risico's en het aanwezige kapitaal te monitoren; en
4. het bedrijfsplan op te stellen.

Hiertoe worden op basis van het risicoprofiel van Klaverblad een basisscenario (middellange bedrijfsplan) en verschillende (stress) scenario's geanalyseerd. De (stress) scenario's beschrijven de effecten op de bedrijfsresultaten, het eigen vermogen en de solvabiliteitspositie. Daarnaast wordt het effect van eventuele maatregelen beoordeeld. De stressscenario's zijn afgeleid van het risicoprofiel en de jaarlijkse Strategische Risico Analyse (SRA).

De Solvency II richtlijn schrijft voor dat het risicomanagementsysteem de risico's bevat welke onderdeel uitmaken van de berekening van het solvabiliteitskapitaalvereiste op basis van de standaardformule. Dit zijn de verzekeringstechnische-, markt-, krediet- en operationeel risico's. Deze zijn representatief voor de belangrijkste kwantificeerbare risico's waarmee Klaverblad in het kader van haar bedrijfsvoering wordt geconfronteerd. In het ORSA rapport vindt een uiteenzetting plaats van de risico's uit de risico-taxonomie die niet standaardformule zijn opgenomen, waarvoor wordt geconcludeerd dat hiervoor geen aanvullend vereist kapitaal moet worden aangehouden. De sleutelfunctiehouder Actuarieel heeft het standpunt dat de passendheid van de standaardformule voor de berekening van het vereist kapitaal voldoende is aangetoond.

Het ORSA-proces bestaat uit de volgende stappen:

De ORSA 2022 is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de directie. Voor de uitvoerende werkzaamheden is een werkgroep gevormd bestaande uit financiële en actuariële specialisten en managers alsmede de sleutelfunctiehouder Risicomanagement en Actuarieel. In september 2022 is

het rapport besproken met de raad van commissarissen.

De belangrijkste conclusie van de ORSA 2022 is dat Klaverblad Verzekeringen weerbaar is en ruim gekapitaliseerd. Klaverblad is goed in staat om verschillende vormen van stress op te vangen. Het schadebedrijf is ook in hoge mate weerbaar en heeft in de zwaarste scenario's beperkte de ondersteuning vanuit de coöperatie nodig. Klaverblad is gevoelig voor de verzekeringstechnische kwaliteit van de portefeuille. Een sterke verslechtering van het risicoprofiel van de AOV- of schadeportefeuille heeft een grote impact op de solvabiliteitsratio, zeker als dit gepaard gaat met sterke groei. Klaverblad heeft een beperkte gevoeligheid op het transitierisico als gevolg van de klimaatontwikkelingen.

Deze conclusies zijn niet anders dan in de vorige jaren en bevestigen onze strategie waarin we streven naar winstgevende groei, (kosten)beheersing en investeringen in IT om de kernactiviteiten optimaal te ondersteunen.

B.4 Interne controlesysteem

B.4.1 Beschrijving van het interne beheersingsraamwerk

De AO/IC cyclus bestaat bij Klaverblad uit vier onderdelen welke ieder jaar worden geactualiseerd:
1. Beleidsdocumenten
2. Procesbeschrijvingen
3. Risk & Control Self Assessments (RSCA's)
4. Control Framework (CFW)

De verantwoordelijkheid voor deze documenten ligt bij het lijnmanagement. In 2022 heeft Klaverblad, na een evaluatie, het Control Framework verbeterd en gekoppeld aan de strategische risico's met als doel het integraal risicomanagement verder vorm te geven, uit te bouwen en te groeien in risicovolwassenheid binnen de organisatie. Deze aanpak beoogt het verbeteren van zowel de kwaliteit van beheersmaatregelen en processen als de aantoonbaarheid. Als onderdeel van deze verbetering is Klaverblad in 2022 gestart met de afdeling AO-IB die de lijnmanagers ondersteunen met de optekening en review van de procesbeschrijvingen en het uitvoering van de RSCA's waarbij de belangrijkste risico's binnen het proces worden geïdentificeerd inclusief de bijbehorende beheersmaatregelen (key controls). Dit team beheert tevens het proceshuis.

De key controls die in de RSCA worden geïdentificeerd worden vervolgens in het CFW gemonitord op juiste uitvoering. Het CFW wordt iedere maand gevuld voor de key controls en voorzien van een management respons. De AO-IB afdeling maakt van de uitkomsten een CFW-rapportage ten behoeve van de divisies. De uitkomsten worden door de sleutelfuncties gebruikt als een van de factoren voor het bepalen van de scores per risicocategorie.

In 2022 is hard gewerkt aan het project dat als doelstelling heeft de volwassenheid op de beheersmaatregelen vanuit de DNB Good Practice Informatiebeveiliging op voldoende niveau te

brengen. Het project loopt door in 2023. Naast de opgeleverde controls vanuit het project zijn er een aantal basis controls ingericht waardoor er meer zicht is op de beheersing van de onderliggende IT risico's. Daarnaast heeft risicomitigatie plaats gevonden door de uitvoering van pentesten. Hieruit is gebleken dat bekende kwetsbaarheiden niet meer kunnen worden misbruikt.

B.4.2 Compliancefunctie

De inrichting van Compliance is afgestemd op de aard, omvang en complexiteit van Klaverblad. Hiervoor is van belang:

- Klaverblad beschikt over een overzichtelijk assortiment van eenvoudige en impactvolle schade- en inkomensverzekeringen;
- De distributiefunctie wordt op twee manieren ingevuld:
    - Klaverblad werkt samen met bemiddelaars die beschikken over een passende vergunning van de AFM;
    - Klaverblad biedt de klanten de mogelijkheid om zonder advies rechtstreeks producten af te nemen.
- De juridische structuur is overzichtelijk en transparant;
- De bedrijfsvoering is consistent en beheerst, afwijkingen van de normen en wet- en regelgeving worden conform het 'comply or explain'-beginsel beargumenteerd, geaccordeerd en vastgelegd;
- Klaverblad maakt terughoudend gebruik van de mogelijkheid om wezenlijke functies uit te besteden.

De sleutelfunctiehouder Compliance geeft leiding aan de afdeling Compliance, waarbij het doel is het versterken en waarborgen van een goede reputatie en betrouwbaarheid van Klaverblad, haar medewerkers, klanten, dienstverlening en haar intermediair. Dit is vastgelegd in de Charter Compliance welke de basis is voor deze 2^{e} lijns activiteiten. Het charter beschrijft naast het doel, de reikwijdte, de onafhankelijkheid en objectiviteit alsmede de taken en verantwoordelijkheden.

Het gaat daarbij onder andere om de volgende verantwoordelijkheden:

a) De ondersteuning van de directie en het lijnmanagement bij de naleving van wet- en regelgeving door Klaverblad en het bevorderen en bewaken van de integriteit van de organisatie;
b) Het opstellen en periodiek actualiseren van het Beleid Compliance. Uitwerking vindt plaats in een compliance jaarplan. Het jaarplan geeft inzicht in het benodigde budget. Het jaarplan is gebaseerd op een actuele risico-inventarisatie van de integriteits- en compliance risico's van Klaverblad. Het Beleid Compliance en het jaarplan worden jaarlijks ter accordering aangeboden aan de directie;
c) Het uitvoeren van het compliance jaarplan;
d) Het beschikken over toereikende kennis en ervaring binnen de sleutelfunctie Compliance;
e) Het onderzoeken en behandelen van integriteitsincidenten en het rapporteren hierover aan de directie, raad van commissarissen en De Nederlandsche Bank en/of de Autoriteit Financiële Markten;

f) Het faciliteren van de 1e lijn bij het identificeren en analyseren van integriteitsrisico's (systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA));
g) Het ondersteunen van de 1e lijn bij het ontwikkelen en implementeren van maatregelen ter beheersing van risico's en rapportage hierover aan directie en raad van commissarissen op kwartaalbasis.

In december 2022 is het Beleid Compliance voor het laatst geactualiseerd. Er zijn geen belangrijke wijzigingen in het beleid doorgevoerd. Door de komst van de AO-IB afdeling (zie B.4.1) is de nadruk meer gaan liggen op de monitorende rol van de compliance functie. In het AO-IB team is een privacy officer aangesteld.

In 2022 zijn monitoring activiteiten uitgevoerd ten aanzien van bescherming van persoonsgegevens. De monitoring zag voornamelijk op het bewaren van data, transparantievereisten voor betrokkenen, vastlegging van afspraken met verwerkers en de vastlegging van verwerkingen in het verwerkingsregister. De Sanctiewet is een wettelijke verplichting. Wij screenen onze relaties en hiermee beogen we te voorkomen dat we zaken doen met personen die voorkomen op nationale of internationale sanctielijsten. In 2022 zijn procesverbeteringen doorgevoerd op het screeningsproces. Alhoewel de Wet ter voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering (Wwft) niet van toepassing is op ons, hecht Klaverblad er vanuit maatschappelijk oogpunt belang aan om in haar bedrijfsvoering expliciet aandacht te schenken aan het voorkomen van witwassen en terrorismefinanciering. Deze thema's waren daarom expliciet onderdeel van de jaarlijkse Systematische Integriteit Risico Analyse (SIRA).

B.5 Interne auditfunctie

De interne auditfunctie bestaat uit de manager Interne Audit en de interne auditors. De manager Interne Audit vervult de sleutelfunctie interne audit zoals deze is beschreven in de Solvency II richtlijn. De charter voor de interne audit functie is de basis voor de derde lijns activiteiten binnen Klaverblad Verzekeringen. De charter is in 2022 geactualiseerd echter inhoudelijk zijn geen belangrijke wijzigingen aangebracht ten opzichte van vorig jaar. Het charter beschrijft het doel, de missie, professionele normen, onafhankelijkheid en objectiviteit, positie, bevoegdheden, reikwijdte, verantwoordelijkheden en het kwaliteitsbewakingsprogramma van interne audit.

De doelstelling van interne audit is om onafhankelijke, objectieve audit- en adviesdiensten te verlenen om meerwaarde te kunnen leveren bij het verbeteren van de activiteiten van Klaverblad Verzekeringen.

Interne Audit is als 3e lijn in het 'Three-lines-of-defence' model objectief en onafhankelijk van de 1e en 2e lijn. De manager Interne Audit zorgt ervoor dat interne auditors gevrijwaard blijven van alle omstandigheden die het vermogen om verantwoordelijkheden op onpartijdige wijze uit oefenen bedreigen. De interne auditors hebben geen directe operationele verantwoordelijkheid voor of bevoegdheid met betrekking tot een aan de audit onderworpen activiteit. De interne auditors zullen derhalve geen beheersmaatregelen implementeren, procedures ontwikkelen, systemen installeren

of zich bezighouden met andere activiteiten die hun oordeel zouden kunnen beïnvloeden.

Jaarlijks stelt Interne Audit op basis van een risicoanalyse een audit jaarplan op, dat wordt afgestemd met de directie en wordt goedgekeurd in de auditcommissie. Interne audit geeft invulling aan het auditjaarplan door het uitvoeren van de audits en adviseert op het management op grond van haar bevindingen. De reikwijdte van Interne Audit omvat tevens het geven van advies en het geven van inzicht, op voorwaarde dat interne audit geen managementverantwoordelijkheid op zich neemt. De manager rapporteert tevens aan de directie en auditcommissie in de vorm van een kwartaalrapportage. De manager valt hiërarchisch onder de algemeen directeur en heeft een zelfstandige lijn naar de auditcommissie.

Om te waarborgen dat Interne Audit over voldoende bevoegdheden beschikt om haar taken te vervullen, zal de audit commissie:

- De audit charter en de jaarlijkse actualisatie hiervan goedkeuren;
- Het risico gebaseerde interne audit jaarplan goedkeuren;
- Het budget en middelenplan van Interne Audit goedkeuren;
- Advies geven bij een directiebesluit tot het ontslag van de sleutelfunctiehouder Interne Audit;
- Input leveren voor de beoordeling van de manager Interne Audit en tevens sleutelfunctiehouder Interne Audit;
- De manager Interne Audit alle vergaderingen van de audit commissie bijwonen; en
- Middels de voorzitter voorafgaand aan vergaderingen van de audit commissie bilateraal overleg hebben met de manager Interne Audit.

In het tweede kwartaal hebben de kwaliteitstoetsers van de IAA de processen en dossiers van Interne Audit beoordeeld. Met de toetsing is vastgesteld dat de processen voldoen aan de normen die gesteld zijn voor de beroepsuitoefening. Ook is beoordeeld of de stakeholders voldoende toegevoegde waarde ervaren. Eind juni 2022 is het kwaliteitscertificaat ontvangen.

B.6 Actuariële functie

De sleutelfunctie Actuarieel functioneert zelfstandig en onafhankelijk van het actuariaat (1^{e} lijns functie onderdeel van de afdeling Controlling & Actuariaat) en is ondergebracht in de 2^{e} lijn, samen met Risicomanagement en Compliance. De sleutelfunctiehouder Actuarieel valt onder de directe verantwoordelijkheid van de CFRO.

De wijze waarop de Actuariële Functie (AF) binnen Klaverblad Verzekeringen wordt toegepast, is beschreven in de charter voor de sleutelfunctiehouder Actuarieel. Het beschrijft de doelstelling, reikwijdte, positie, verantwoordelijkheden, functie, taken en bevoegdheden van de sleutelfunctiehouder Actuarieel.

De sleutelfunctiehouder Actuarieel is onafhankelijk, objectief en levert meerwaarde aan de directie en het lijnmanagement door middel van kaderstelling/beleidsontwikkeling, controle, monitoring, rapportage en advisering over de effectiviteit van beheersing van risico's op actuarieel gebied. De

sleutelfunctiehouder Actuarieel is actief betrokken bij de facilitering, challenging, ondersteuning en advisering van de directie en het lijnmanagement bij de verzekeringstechnische en bedrijfseconomische besluitvorming.

Klaverblad borgt de onafhankelijkheid en objectiviteit van de AF door verschillende maatregelen en bevoegdheden, onder andere wordt voorkomen dat uitoefening sprake is van enige vorm van belangenverstrengeling, rechtstreekse rapportagelijnen naar de directie en in voorkomende gevallen tot de voorzitter van de audit commissie en toegang tot informatie nodig voor een goede uitoefening van de functie.

De AF is verantwoordelijk voor:

a) Het opstellen en indien nodig aanpassen van het Beleid Actuariële Functie;
b) Het beschikken over toereikende kennis en ervaring voor het realiseren van de doelen en het uitoefenen van zijn taken. Wanneer aanvullende specialistische kennis noodzakelijk is kan zij zich laten ondersteunen door externe specialisten;
c) Het uitvoeren van het jaarplan van de AF.

Het actuariële plan wordt jaarlijks goedgekeurd door de directie en besproken in de auditcommissie.

De belangrijkste taken zijn:

- Opstellen Actuariële Functie Rapport met daarin een verslag van de belangrijkste bevindingen uit het actuarieel jaarplan inclusief eventuele tekortkomingen en aanbevelingen en adviezen;
- Beoordelen van de toereikendheid en betrouwbaarheid van de technische voorzieningen;
- Standpunt over verzekeringstechniek: algemeen beleid en op specifieke onderdelen zoals productevaluaties en tarieven (via PARP-commissie);
- Standpunt over de toepasselijkheid van de herverzekeringsovereenkomsten (bij de jaarlijkse vernieuwing van het herverzekeringsprogramma;
- Bijdrage aan risicomanagement door monitoring van de SCR- en MCR-berekeningen en uitvoeren van een review op de uitkomsten van ALM, ORSA en Voorbereidend Crisisplan;
- Beoordelen beleid.

De actuariële functie rapporteert ieder kwartaal aan de directie en de raad van commissarissen over de uitvoering van haar werkzaamheden. Indien de actuariële functie dit nodig vindt, kan deze buiten de reguliere rapportages de directie en/of raad van commissarissen informeren over de geconstateerde bijzonderheden.

De opzet en uitvoering van de actuariële functie kunnen onderworpen worden aan een onafhankelijke toetsing door de interne auditfunctie. Deze toetsing heeft mede tot doel de werking van de actuariële functie vast te stellen en een onaanvaardbare vermenging van uitvoerende en toezichthoudende taken op actuarieel gebied te voorkomen.

B.7 Uitbesteding

Klaverblad Verzekeringen heeft haar uitbestedingsbeleid beschreven in het beleidsdocument Inkoop en uitbesteding. Om te bepalen welke procedure passend is voor een inkoopverzoek en welke governance daarbij hoort, wordt er door de inkoopafdeling een intake gedaan op basis van een intakeformulier. In deze fase vindt ook het materialiteitsassessment plaats ter bepaling of er sprake is van een kritieke uitbesteding en of er sprake is van verwerking van persoonsgegevens. De beoordeling van de uitkomsten van de materialiteitsassessment vindt plaats door de (beoogd) contracteigenaar en meestal opdrachtgever, de manager Financiële Zaken & Inkoop en de sleutelfunctiehouder Compliance. Als er een verschil van inzicht bestaat over het karakter van de uitbesteding, waardoor er geen gezamenlijk gedragen standpunt bepaald kan worden, dan bepaalt de Directeur Financiën en risicomanagement de aard van de uitbesteding.

Klaverblad beschouwt in elk geval de volgende activiteiten als kritieke of belangrijke functies of werkzaamheden:

- IT-activiteiten die de kernprocessen ondersteunen (incl. dataopslag door clouddiensten);
- Beheer van IT-kernapplicaties;
- Acceptatie van verzekeringen;
- Afwikkeling van claims;
- Samenwerking met gevolmachtigde agenten;
- Productontwikkeling en prijsstelling van verzekeringsproducten;
- Structurele ondersteuning op het gebied van compliance, interne audit, actuariaat en risicomanagement;
- Het ORSA-proces;
- Vermogensbeheer.

Bij de uitbesteding van activiteiten hanteert Klaverblad de volgende uitgangspunten:

- De uitbesteding past binnen de strategie en doelstellingen van Klaverblad zoals verwoord in de jaarlijkse kaderbrief en het bedrijfsplan, de Blauwdruk 2023 en de inrichtingsprincipes voor business en IT. Dit betekent ook dat het beleid van de dienstverlener waaraan wordt uitbesteed op het gebied van informatiebeveiliging en business continuity management minimaal gelijkwaardig moet zijn aan dat van Klaverblad;
- De contracteigenaar die werkzaamheden wil uitbesteden is verantwoordelijk voor het volgen van het Beleid Inkoop en uitbesteding en het uitvoeren van de processtappen. Hij wordt daarbij procesmatig ondersteund door de inkoopafdeling en benodigde materiedeskundigen (privacy-officer, informatiebeveiliging, projectmanagement etc.);
- Bij een uitbesteding moet de uitbestedingspartner alle eisen waar Klaverblad als vergunninghouder aan moet voldoen, onverkort opvolgen. Dit betekent dat de bedrijfsvoering van de uitbestedingspartner aantoonbaar beheerst en integer is. Klaverblad is daarbij gerechtigd om aanwijzingen te geven aan de uitbestedingspartner over de bedrijfsvoering, die voortvloeien uit haar karakter van de financiële instelling. Op verzoek verleent de uitbestedingspartner aan de toezichthouder en de afdeling Interne Audit toegang tot de locatie van de partner om onderzoek te doen;
- In geval van onderuitbesteding geldt dat deze alleen toegestaan is als Klaverblad te allen tijde

contractueel in kennis is gesteld wie de onderuitbesteding uitvoert, welke werkzaamheden er worden onderuitbesteed en hoe Klaverblad het vereiste toezicht kan uitoefenen;
- Er worden geen sleutelfuncties door Klaverblad uitbesteed.

Gedurende de totstandkoming van de overeenkomst borgt de contracteigenaar dat in ieder geval de volgende zaken in de overeenkomst (en eventueel verwerkingsovereenkomst) of SLA worden geconcretiseerd:
- Nauwkeurige omschrijving en afbakening van de uit te besteden dienst;
- Mitigerende maatregelen voortkomend uit de risicoanalyse;
- Afspraken behorend bij de gekozen exitstrategie;
- Afspraken over de rapportage en toetsing van de interne beheersing;
- Gegevens over de (informatie)beveiligingsaspecten;
- Standaard juridische contractsbepalingen en de clausules voor kritieke uitbesteding, zoals opgenomen in de Algemene Inkoopvoorwaarden;
- Afspraken over naleving privacy wet- en regelgeving als sprake is van verwerking van persoonsgegevens.

Ter ondersteuning van het hiervoor genoemde zijn in 2022 voor alle fasen in het inkoop- en uitbestedingenproces standaard templates ontwikkeld welke zijn opgenomen in de Inkooptoolkit. Tevens zijn er algemene inkoopvoorwaarden voor Klaverblad opgesteld, waarbij rekening wordt gehouden met de vereisten vanuit de wet- en regelgeving voor kritieke uitbestedingen in het kader van de Wft. In dit document staat onder verwijzing naar het wettelijk kader beschreven welke eisen worden gesteld aan de inhoud van een uitbestedingsovereenkomst alsmede de toets op en het beheer ervan.

De belangrijkste vereiste na het aangaan van een kritieke uitbesteding is de bewaking in de gehele uitbestedingsketen van de risico's die met de uitbesteding gepaard gaan. Dit wordt gedaan door de beoordeling van incidentenrapportages, service level rapportages en de 'assurance' rapportages van derden. Deze beoordelingen vinden plaats door de contracteigenaar, die daarbij waar nodig wordt ondersteund door experts uit andere afdelingen (Risicomanagement, Informatiebeveiliging, Compliance, Inkoop etc.). De beoordelingen zijn onder andere gericht op het identificeren van zowel positieve als negatieve trends en ontwikkelingen. De contracteigenaar legt deze beoordelingen vast. Ook legt hij minimaal jaarlijks vast:
- De bespreking van de beoordelingen met de leverancier;
- De follow up van bevindingen uit de vorige periode;
- De vaststelling of de exitstrategie nog van toepassing is;
- De contractevaluatie.

Ook hiervoor zijn templates opgenomen in de Inkooptoolkit, zodat bij gebruik hiervan wordt geborgd dat aan de voorgeschreven wettelijke regels wordt voldaan. De contracteigenaar of -manager slaat de contractevaluatieformulieren op in het centrale contractenregister.
In 2022 is geconstateerd dat nog niet voor alle kritieke uitbestedingen het uitbestedingsdossier en de contractevaluatie op voldoende volwassenheidsniveau wordt uitgevoerd. Nu de basis in 2022 goed is neergezet, zal dit in 2023 verder worden verbeterd.

B.8 Beoordeling adequaatheid van het governancesysteem

De directie van Klaverblad evalueert eenmaal in de drie jaar het interne governance systeem. Deze evaluatie wordt gecoördineerd door de ondernemingssecretaris. De nadruk van de evaluatie ligt op de effectiviteit van het systeem als geheel. De evaluatie mondt uit in een schriftelijke rapportage aan de directie. Deze rapportage wordt ook besproken met de raad van commissarissen. Het deel van de evaluatie dat toeziet op het beleid van de sleutelfuncties wordt jaarlijks uitgevoerd door de sleutelfunctiehouders zelf.

In 2021 heeft een onafhankelijk onderzoek plaats gevonden naar de governance documenten. Naar aanleiding hiervan zijn in 2022 wijzigingen aangebracht in statuten en reglementen. Daarnaast wordt jaarlijks de overlegstructuren geëvalueerd en worden de mandaten van de overleggen indien nodig aangepast.

B.9 Overige informatie

Naar onze inschatting zijn alle belangrijke zaken in dit hoofdstuk reeds opgenomen.

C. Risicoprofiel

De belangrijkste graadmeter aan de hand waarvan Klaverblad Verzekeringen haar verzekeringstechnische, financiële- en operationele risico's monitort en om de toereikendheid van het kapitaal te kapitaal te beoordelen, is het solvabiliteitkapitaalvereiste (SCR) onder Solvency II. De SCR is opgebouwd uit kapitaalvereisten voor verschillende risicocategorieën. Deze kapitaalvereisten zorgen ervoor dat onverwachte verliezen uit de verschillende risico's kunnen worden opgevangen. Het risicoprofiel van Klaverblad Verzekeringen wordt uitgerekend met behulp van het standaardmodel onder Solvency II en conform de Gedelegeerde Verordening gekwantificeerd op basis van het verlies dat zich eens in de tweehonderd jaar zou kunnen voordoen (de zogenaamde 99,5% zekerheid). Deze deelrisico's geven een waardering aan de omvang van het betreffende risico in de vorm van vereist kapitaal. Het volgen van de risico's vindt onder andere plaats aan de hand van de zogenoemde SCR-boom, welke er als volgt uit ziet:

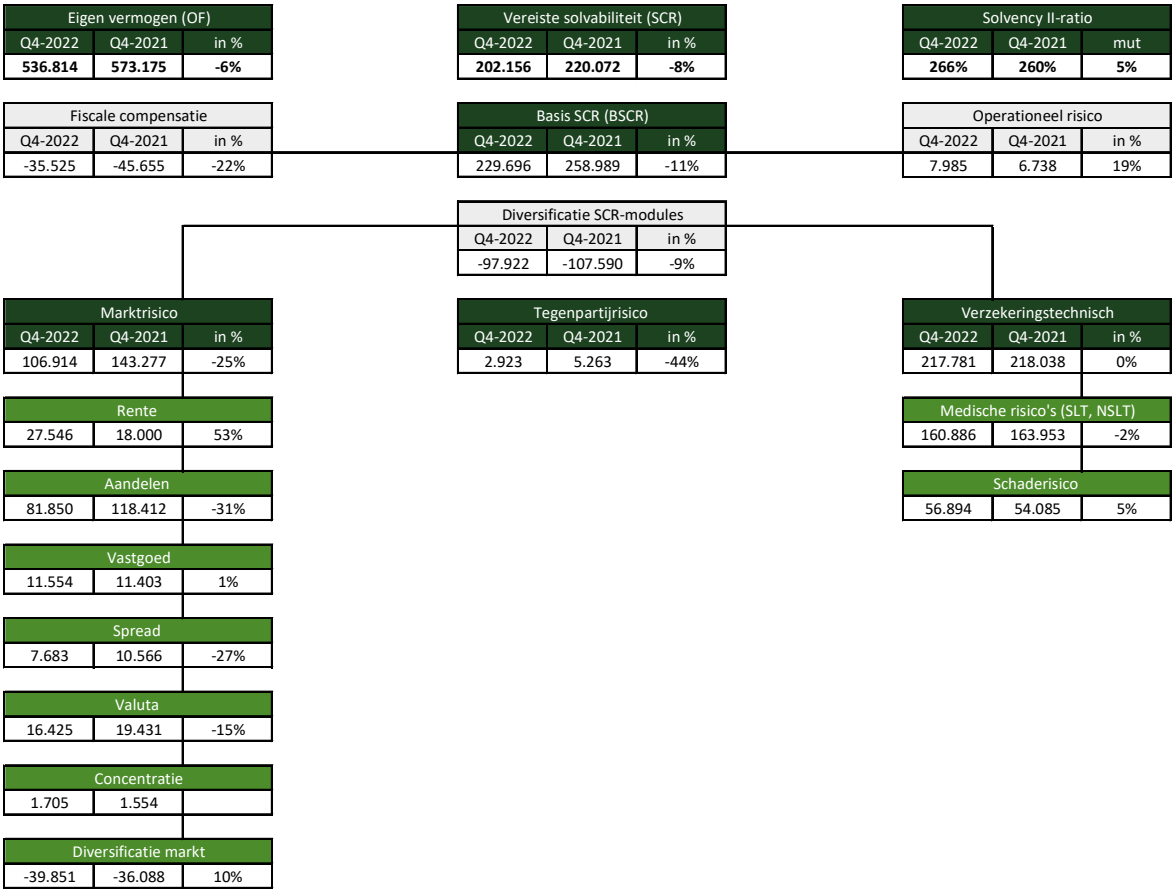

Klaverblad Verzekeringen heeft geen risico's overgedragen aan 'special purpose vehicles'.
Binnen de verschillende risicocategorieën houdt Klaverblad rekening met de risicoconcentratie binnen een risicocategorie en tussen verschillende risicocategorieën. Onder risicoconcentratie wordt verstaan een relatief hoge blootstelling aan een afzonderlijk risico binnen een risicocategorie. Risicoconcentratie tussen risicocategorieën wordt beschouwd als een blootstelling aan

verschillende risico's welke een hoge mate van correlatie met elkaar vertonen. In de volgende paragrafen volgt een toelichting op de risicoblootstellingen per risicocategorie, potentiële risicoconcentraties, de maatregelen die worden genomen om dit risico te beoordelen en een toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen in 2022.

C.1 Verzekeringstechnisch risico

C.1.1 Algemeen

Het sluiten van schadeverzekeringen is de kernactiviteit van Klaverblad. Klaverblad is uitsluitend actief op het gebied van standaard schadeverzekeringen en medische verzekeringen en richt zich op verzekeringen voor particulieren en ondernemers in het midden- en kleinbedrijf. Er worden geen ziektekostenverzekeringen afgesloten. De medische verzekeringen bestaan uit arbeidsongeschiktheidsverzekeringen (AOV) en ongevallenverzekeringen. Aangezien voor AOV geldt dat onderdelen van het verzekeringstechnisch risico vergelijkbaar zijn met die van levensverzekeringen, krijgt AOV daar waar noodzakelijk een aparte vermelding.

Een afgesloten verzekering die past binnen de door Klaverblad gehanteerde normen, zou dus als zodanig geen onaanvaardbaar risico kunnen opleveren. Toch kunnen in het kader van de verzekeringsactiviteiten ongewenste en zelfs onaanvaardbare risico's ontstaan. Het verzekeringsrisico betreft met name het risico dat de schadefrequentie en de grootte van de schade per geval nadelig afwijken van de verwachtingen vooraf en derhalve onvoldoende dekking plaats vindt door premie- en beleggingsopbrengsten. De oorzaak kan gelegen zijn in bijvoorbeeld het accepteren van verzekeringen op basis van gebrekkige acceptatieregels of van het accepteren van verzekeringen in strijd met acceptatieregels.

C.1.2 Risico mitigerende maatregelen

Acceptatie en monitoring portefeuille
Bij het aangaan van schade- of medische verzekeringen bestaat het risico van het accepteren van verzekeringen op basis van gebrekkige acceptatieregels of van het accepteren van verzekeringen in strijd met acceptatieregels.

Klaverblad beheerst dit risico door het opstellen van duidelijke acceptatieregels en het hanteren van controlemechanismen. De acceptatieregels op het gebied van schadeverzekeringen en medische verzekeringen zijn in een periode van vele jaren ontwikkeld en verfijnd. De bestaande portefeuille is op basis daarvan tot stand gekomen. De kans dat het bestaande stelsel van tarieven, acceptatierichtlijnen en controlemechanismen op belangrijke punten tekortkomingen bevat en dat hieruit onaanvaardbare risico's voortvloeien, moet als verwaarloosbaar worden beschouwd.

Gedurende de looptijd van de verzekeringen kan het risicoprofiel van de portefeuille veranderen, waardoor dit niet meer aansluit bij de premies. De schadeverzekeringen van Klaverblad Schade kunnen jaarlijks worden opgezegd en aanpassingen van premies en voorwaarden zijn op ieder moment mogelijk. Ook van de medische verzekeringen kunnen premies en voorwaarden op ieder

moment worden aangepast. Daarmee is dit risico voldoende beheerst. De besluitvorming omtrent productontwikkeling en premie-aanpassingen verloopt via het 'product approval and review process (PARP).

Concentratie

Binnen het verzekeringstechnisch risico is een bepaalde mate van concentratie aanwezig, welke wordt veroorzaakt door de geografische spreiding van de verzekeringsportefeuille in met name Nederland. De portefeuille kent een nadrukkelijk zwaartepunt in de provincie Noord-Brabant. Het standaardmodel houdt hier rekening mee door het zogenaamde man-made risico te bepalen die uitgaat van de grootste concentratie van verzekerde risico's binnen een straal van 200 meter.

Herverzekering

Klaverblad heeft het catastroferisico herverzekerd op basis van analyses van de verwachte schade als gevolg van een zware storm. Daarnaast heeft Klaverblad een excess of loss-contract afgesloten in verband met motorrijtuigenaansprakelijkheid, reisverzekeringen en brandrisico's. Het eigen behoud dat gehanteerd wordt, is afhankelijk van het soort risico. Herverzekering draagt bij aan het beperken van de volatiliteit van het technisch resultaat en beperking van de kapitaalvereiste voor met name het catastroferisico van de brandportefeuille.

Klaverblad beoordeelt periodiek de effectiviteit van de herverzekeringscontracten. Toetsing van de adequaatheid van het herverzekeringsprogramma wordt uitgevoerd door de manager van de afdeling Vermogensbeheer. Deze toets vindt jaarlijks plaats rondom de contractbesprekingen voor het herverzekeringsprogramma van aankomend jaar. In 2022 en voor 2023 is het herverzekeringsprogramma nauwelijks aangepast. Wel is de herverzekeringspremie toegenomen voor het komende jaar.

C.1.3 Kapitaalvereiste verzekeringstechnische risico

Onder het Solvency II standaardmodel dient Klaverblad Verzekeringen kapitaal aan te houden om het risico op te kunnen vangen dat de technische voorzieningen hoger zijn dan op grond van haar uitgangspunten werd verwacht. Aangezien Klaverblad Schade zowel arbeidsongeschiktheids- en ongevallenverzekeringen alsmede schadeverzekeringen verkoopt, staat zij zowel bloot aan het medische verzekeringsrisico als het schadeverzekeringsrisico.

De samenstelling is als volgt:	2022	2021
SCR Schade	56.894	54.085
SCR Medisch	160.886	163.953
Totaal verzekeringstechnisch risico	217.780	218.038

De SCR Schade is in 2022 toegenomen als gevolg van de reguliere groei van de portefeuille. Daarnaast is het catastroferisico hoger door aanpassingen in het Property Risk XL contract.

In 2022 is de SCR Medisch voornamelijk gedaald door de gestegen rente, hetgeen deels is

gemitigeerd door de groei van de portefeuille en in mindere mate door het actualiseren van de verzekeringstechnische en kostenassumpties.

Future management action arbeidsongeschiktheidsverzekeringen
Bij de berekening van het invaliditeit- en vervalrisico wordt rekening gehouden met een toekomstige beheersmaatregel (future management action, hierna aangeduid als FMA). Deze FMA, welke onderdeel is van het Beleid Portefeuilleherziening Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen, is in zeer korte tijd geïmplementeerd in samenhang met de verlenging van de contractgrens van grotendeels één jaar naar eindleeftijd. Deze aanpassing is in 2021 doorgevoerd in relatie tot de Q&A die DNB in september 2021 over de interpretatie van contractgrenzen AOV heeft gepubliceerd. Bij de implementatie is bij de bepaling van de triggers gerekend met de toenmalige rente (stand ultimo 2021). In 2022 is Klaverblad op basis van vervolgonderzoek en verdere uitwerking van de FMA tot de conclusie gekomen dat renteontwikkelingen geen impact zouden mogen hebben op deze trigger. De mogelijke extra onzekerheid die deze aanpassing met zich meeneemt, is eind 2022 vertaald in een correctie op de effectiviteit van de FMA.

In 2022 zijn tevens de effecten van de overgang naar de langere contractgrens nader uitgewerkt in rapportages en sturing. Daarnaast is de impact van de aanpassing op Asset & Liabilities Management (ALM) en herverzekeringsbeleid onderzocht. Conclusie is dat het rendement en het risicoprofiel van de AOV-portefeuille ook op basis van de nieuwe rapportagevoorschriften gezond zijn.

In 2023 verwachten we nadere guidance van DNB op basis van benchmarking FMA's van AOV-verzekeraars. Mede op basis daarvan zullen wij in 2023 de FMA en AOV-portefeuille nader evalueren.

Schadeportefeuille
De reguliere groei van de schadeportefeuille zorgt voor een toename van de SCR Schade en specifiek het premie- en reserveringsrisico en in mindere mate het catastroferisico.

Gevoeligheden verzekeringstechnisch risico

Groep	SII eigen vermogen	SCR	SCR-ratio
Gerapporteerde solvabiliteit (basis)	536.814	202.156	266%
Kosten -/-10%	542.256	201.988	268%
Kosten +/+10%	531.354	202.394	263%
CPI-Inflatie -/-1,0%-punt (100bp)	529.488	195.068	271%
CPI-Inflatie +/+1,0%-punt (100bp)	546.841	211.621	258%
Invalideringskansen -/-10%	559.364	204.373	274%
Invalideringskansen +/+10%	513.373	201.261	255%
Revalideringskansen -/-10%	498.715	200.966	248%
Revalideringskansen +/+10%	570.448	204.605	279%

Vervalkansen -/-50%	583.304	231.375	252%
Vervalkansen +/+50%	504.756	185.202	273%
Geen FMA	497.427	244.004	204%
FMA o.b.v. rentestand 2021, zonder extra onzekerheidsmarge (15%)	541.880	195.424	277%
FMA o.b.v. rentestand 2022, zonder extra onzekerheidsmarge (15%)	523.392	214.886	244%

Schade	SII eigen vermogen	SCR	SCR-ratio
Gerapporteerde solvabiliteit (basis)	266.560	166.381	160%
Kosten -/-10%	272.002	166.205	164%
Kosten +/+10%	261.100	166.638	157%
Inflatie -/-1,0%-punt (100bp)	259.234	158.416	164%
Inflatie +/+1,0%-punt (100bp)	276.587	176.948	156%
Invalideringskansen -/-10%	289.110	168.928	171%
Invalideringskansen +/+10%	243.119	165.347	147%
Revalideringskansen -/-10%	228.461	165.019	138%
Revalideringskansen +/+10%	300.195	169.248	177%
Vervalkansen -/-50%	313.050	198.861	157%
Vervalkansen +/+50%	234.502	147.198	159%
Geen FMA	227.173	202.105	107%
FMA o.b.v. rentestand 2021, zonder extra onzekerheidsmarge	271.626	159.040	171%
FMA o.b.v. rentestand 2022, zonder extra onzekerheidsmarge	253.138	180.709	140%

C.2 Marktrisico

C.2.1 Algemeen

Klaverblad Verzekeringen heeft als institutionele belegger voortdurend te maken met risico's die de financiële markten nadelig kunnen beïnvloeden. Het beleid van Klaverblad Verzekeringen is gericht op het streven naar een passende verhouding tussen de verschillende soorten verplichtingen enerzijds en de daar tegen overstaande beleggingscategorieën anderzijds. Verder heeft Klaverblad Verzekeringen bewust gekozen het aantal categorieën waarin wordt belegd te beperken en afgeleide financiële instrumenten en gestructureerde producten te mijden.

De samenstelling SCR Marktrisico over de entiteiten is als volgt:

	Schade 2022	Schade 2021	Groep 2022	Groep 2021
Renterisico	20.716	12.705	27.546	18.000
Aandelenrisico	38.704	55.341	81.850	118.412
Vastgoedrisico	-	-	11.554	11.403
Valutarisico	7.762	9.063	16.425	19.431
Spreadrisico	5.744	7.899	7.683	10.566
Concentratierisico	114	-	1.705	1.554
Diversificatie	-21.983	-18.913	-39.851	-36.088
Totaal marktrisico	**51.057**	**66.094**	**106.914**	**143.277**

C.2.2 Renterisico

Het renterisico is het risico dat het eigen vermogen daalt als gevolg van een wijziging van de marktrente. De daling van het eigen vermogen wordt veroorzaakt door waardeveranderingen van rentegevoelige balansposten, met name vastrentende beleggingen en technische voorzieningen. Het vereiste kapitaal voor het renterisico wordt bepaald door het berekenen van de impact op het aanwezige kapitaal bij veranderingen in de rentecurve. Het grootste verlies na toepassing van een opwaartse schok of een neerwaartse schok van de rentecurve bepaalt het renterisico.

Eind 2021 was sprake van een aanzienlijke toename van het renterisico doordat de obligatie matchingportefeuille welke was ingericht om het renterisico van de 1-jaars AOV-verplichtingen af te dekken, niet meer in lijn was met de kasstromen van deze verplichtingen door de overgang naar AOV-verplichtingen met een contractgrens op eindleeftijd. In januari 2022 is dit renterisico voor een deel economisch dichtgezet door de aanschaf van langer durende obligaties. Voor de kortere looptijden, waarbij sprake is van een negatieve kasstroom vanuit de verplichtingen is in 2022 verder onderzocht hoe hier mee om te gaan. Met behulp van een externe partij is de rentegevoeligheid opnieuw geanalyseerd. De conclusie van dit onderzoek is dat het huidige renterisico beheersbaar is en dat de huidige rentematch waarbij sprake is van een matching van alleen de positieve kasstromen wordt gehandhaafd.

Gevoeligheden rente[2]

Groep	SII eigen vermogen	SCR	SCR-ratio
SII rentecurve -/-1,0%-punt (100bp)	534.811	210.788	254%
SII rentecurve +/+1,0%-punt (100bp)	535.767	195.515	274%
SII curve -/-1,0%-punt tot 2033, vanaf 2033 basis	540.986	205.168	264%
SII curve +/+1,0%-punt tot 2033, vanaf 2033 basis	532.688	199.726	267%
SII rentecurve incl UFR excl VA	536.064	203.582	263%
SII rentecurve excl UFR excl VA	538.919	202.196	267%

[2] Bij de gevoeligheden in dit rapport wordt de LAC-DT constant verondersteld.

De gevoeligheden van de groep worden afgeleid van de uitkomsten van Klaverblad Schade en de Coöperatie. De rentegevoeligheid wordt toegepast op de eerste 20 jaar van de Solvency II rentecurve. Vervolgens wordt vanaf looptijd 20 rekening gehouden met de UFR van 3,45%.

Schade	SII eigen vermogen	SCR	SCR-ratio
SII rentecurve -/-1,0%-punt (100bp)	260.715	176.072	148%
SII rentecurve +/+1,0%-punt (100bp)	269.048	158.836	169%
SII curve -/-1,0%-punt tot 2033, vanaf 2033 basis	268.293	169.851	158%
SII curve +/+1,0%-punt tot 2033, vanaf 2033 basis	264.723	163.564	162%
SII rentecurve incl UFR excl VA	265.810	167.969	158%
SII rentecurve excl UFR excl VA	268.665	166.426	161%

C.2.3 Aandelen- en vastgoedrisico

Onder dit risico verstaat Klaverblad Verzekeringen het risico dat de waarde van aandelen en onroerende zaken afneemt als gevolg van wijzigende marktomstandigheden. Klaverblad Verzekeringen beheerst dit risico door het aanbrengen van spreiding in de aandelenportefeuille.

Het aandelenrisico van beide juridische entiteiten is in 2022 aanzienlijk gedaald. Dit komt door de negatieve rendementen vanwege het slechte beursklimaat in 2022. Het effect wordt in belangrijke mate gedempt door de afname van de symmetric adjustment.

Het vereiste kapitaal voor het vastgoedrisico wordt bepaald door het berekenen van de impact op het aanwezige kapitaal bij een daling van de vastgoedprijzen met 25%. Als gevolg van de waarde toename van de grond is het vereist kapitaal licht toegenomen in 2022.

Gevoeligheden aandelen en vastgoed

Groep	SII eigen vermogen	SCR	SCR-ratio
Aandelen -/-20%	503.059	192.323	262%
Vastgoed -/-10%	533.385	201.542	265%
Symmetric adjustment = 0	536.814	208.342	258%

Schade	SII eigen vermogen	SCR	SCR-ratio
Aandelen -/-20%	250.599	163.447	153%
Symmetric adjustment = 0	266.561	167.689	159%

Bij de Groep heeft een daling van de aandelen een stijging van de SCR-ratio tot gevolg doordat de daling van de SCR naar verhouding hoger is dan de daling van het eigen vermogen. Hierbij is geen rekening gehouden met het dempende effect van de symmetric adjustment.

C.2.4 Spreadrisico

Het spreadrisico komt voort uit de gevoeligheid van de waarde van beleggingen voor het niveau en de volatiliteit van de spreads boven de risicovrije rentetermijnstructuur. De belangrijkste risico beperkende maatregel is dat de vastrentende vermogensbeheerder tussen de 10% en 20% van de portefeuille in bedrijfsobligaties mag beleggen. Het vereiste kapitaal voor het spreadrisico wordt bepaald door het berekenen van de impact op het aanwezige kapitaal van voorgeschreven hogere opslagen voor kredietrisico. De kapitaalvereiste is afhankelijk van de marktwaarde, duration en kredietkwaliteit (rating) van de obligatielening.

De volgende tabel laat de verdeling van de bedrijfsobligatieportefeuille naar creditrating zien.

	2022	2021
AAA	0,0%	0,0%
AA	5,6%	5,6%
A	41,7%	37,0%
BBB	52,7%	57,4%
	100,0%	100,0%

De koersdalingen op de bedrijfsobligaties vanwege de gestegen rente is de belangrijkste reden van de daling van het spreadrisico van € 10,6 miljoen naar € 7,7 miljoen. Een gering positief effect heeft daarnaast een verbetering van de ratings en de kortere duratie van de bedrijfsobligaties in 2022 van 4,5 jaar (2021: 5,2 jaar).

C.2.5 Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat de waarde van beleggingen verandert als gevolg van wijzigende valutakoersen. Klaverblad Schade en de Coöperatie beleggen een deel van de effectenportefeuille in vreemde valuta. Het betreft hierbij aandelen van Europese ondernemingen in belangrijke economieën met liquide effectenmarkten. De daling van de aandelenportefeuille in Europese beleggingen heeft ervoor gezorgd dat de exposures in de niet-Euro valuta navenant zijn afgenomen, hetgeen een afname van het valutarisico tot gevolg heeft.

Overzicht exposures in niet-Euro valuta:	2022	2021
CHF	44.547	51.206
SEK	17.425	22.445
DKK	14.449	13.838
NOK	3.498	3.459
USD	3	394
GBP	3	4
Totaal	79.925	91.346

C.3 Tegenpartij (krediet)risico

Het kredietrisico (of tegenpartij risico) is het risico dat verliezen worden geleden als gevolg van verslechterde kredietwaardigheid van tegenpartijen in de komende twaalf maanden. Het kredietrisico dat Klaverblad loopt, houdt verband met de vorderingen uit hypothecaire leningen, herverzekeringen, vorderingen op verzekeringnemers en verzekeringsadviseurs en de saldi op bankrekeningen.

Uit de volgende opstelling blijkt dat het tegenpartij risico voor zowel Klaverblad Schade als de Groep in 2022 is gedaald door de afname van type 2 exposures. Zowel Klaverblad Schade als de Coöperatie belegt in een hypothekenfonds. De marktwaarde van dit fonds is als gevolg van de gestegen rente in 2022 aanzienlijk gedaald. De uitstaande vorderingen op verzekeringsadviseurs en verzekeringsnemers zijn min of meer gelijk gebleven.

	Schade 2022	Schade 2021	Groep 2022	Groep 2021
Type 1 exposures	1.577	1.688	1.939	1.865
Type 2 exposures	436	1.867	1.173	3.717
Diversificatie	-87	-229	-189	-319
Totaal kapitaal vereiste	1.926	3.326	2.923	5.263

C.4 Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat Klaverblad Verzekeringen door gebrek aan liquide middelen niet in staat is om op korte termijn aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Klaverblad Verzekeringen beheerst dit risico door het nauwlettend volgen van inkomende en uitgaande kasstromen en door het opstellen van korte en lange termijn liquiditeitsplanningen. Daarnaast beschikt Klaverblad Verzekeringen voor een belangrijk gedeelte over liquide en hoogwaardige obligaties.

C.5 Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico dat bedrijfsprocessen niet ongestoord kunnen verlopen als gevolg van handelen of nalaten van medewerkers van Klaverblad Verzekeringen of van derden, dan wel door toevallige gebeurtenissen of omstandigheden. Ter beperking van dit risico hanteert Klaverblad Verzekeringen een uitgebreid stelsel van interne regels en controles.

	Schade 2022	Schade 2021	Groep 2022	Groep 2021
Operationeel risico	7.985	6.738	7.985	6.738

De stijging van het operationeel risico wordt voornamelijk veroorzaakt door de groei van de

portefeuille en specifiek de medische portefeuille.

C.6 Overige materiële risico's

Naar onze inschatting zijn alle belangrijke risico's in voorgaande paragrafen en in hoofdstuk B (strategische risico's) aan bod gekomen.

D. Waardering voor solvabiliteitsdoeleinden

Dit hoofdstuk bevat een beschrijving van de waarderingsgrondslagen van de verschillende balansposten voor solvabiliteitsdoeleinden. De activa en passiva zijn gewaardeerd op basis van de aanname dat de activiteiten blijvend zullen worden uitgeoefend ("going-concern-principe"). Verschillen tussen de statutaire jaarrekeningen (op basis van BW 2, titel 9) en Solvency II waarderingen worden indien van toepassing gekwantificeerd en nader toegelicht. Daarbij wordt aangegeven of het een herrubricering of een herwaardering betreft. Vanwege de eensporige verslaggeving is de statutaire balans waar mogelijk gelijk aan de Solvency II balans. Voor een uitgebreide toelichting over de gehanteerde grondslagen wordt verwezen naar de jaarrekening. In 2022 hebben zich geen wijzingen in de grondslagen voorgedaan.

De waardering van activa is gebaseerd op actuele waarde en is beschreven per post in hoofdstuk D.1. De waarde van de technische voorziening wordt berekend als zijnde de som van de 'best estimate' en de risicomarge welke is toegelicht in hoofdstuk D.2. De overige schulden worden toegelicht in hoofdstuk D.3. Het eigen vermogen wordt toegelicht in hoofdstuk E (kapitaalbeheer).

Reconciliatie statutaire balans (BW2) met Solvency II balans

Onderstaande tabel bevat de vereenvoudigde geconsolideerde balans volgens de statutaire jaarrekening van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A., alsmede de herrubriceringen en herwaarderingen om op de Solvency II balans ultimo 2022 uit te komen.

Omschrijving	Statutair (BW2)	Herrubri-cering	Herwaar-dering	SII-balans 2022	SII-balans 2021
Immateriële vaste activa	2.215	-	-2.215	-	-
Vastgoed voor eigen gebruik	9.368	-	-	9.368	9.117
Beleggingen	639.148	-	-	639.148	751.988
• Vastgoed	36.850	-	-	36.850	36.495
• Aandelen	413.177	-185.716	-	227.461	258.093
• Obligaties	178.700	-	-	178.700	223.039
• Collectieve beleggingsfondsen	-	185.716	-	185.716	217.459
• Leningen en hypotheken	10.421	-	-	10.421	16.902
Herverzekeringscontracten	-	2.965	-	2.965	2.082
Vorderingen en liquide middelen	20.240	-	-	20.240	19.387
Totaal activa	670.971	2.965	-2.215	671.721	782.574
Technische voorzieningen	58.778	2.965	-10.795	50.948	105.650
Overige voorzieningen	743	-	-	743	811
Lat. belastingverplichting	56.289	-	2.214	58.502	69.728
Overige schulden	24.714	-	-	24.714	33.210
Totaal passiva	140.523	2.965	-8.581	134.907	209.399
Activa boven passiva	**530.448**	**-**	**6.366**	**536.814**	**573.175**

D.1 Activa

D.1.1 Immateriële vaste activa

In de jaarrekening is onder de immateriële vaste activa opgenomen de investeringen die worden gedaan voor het ontwikkelen en implementeren van de nieuwe verzekeringsadministratie (software). Dit immaterieel vast actief is nog niet in gebruik genomen en er zal over worden afgeschreven. Volgens de reële waarde bepaling onder de Solvency II grondslagen worden immateriële vaste activa tegen nihil gewaardeerd.

D.1.2 Vastgoed voor eigen gebruik

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	9.117	9.394
Investeringen	-	-
Waardeveranderingen	251	-277
Stand per 31 december	9.368	9.117

De beleggingen in vastgoed voor eigen gebruik zijn in de jaarrekening gepresenteerd als onderdeel van de rubriek beleggingen in terreinen en gebouwen. In de Solvency II balans betreft dit een afzonderlijke categorie. Alle terreinen en gebouwen zijn getaxeerd door externe taxateurs per 31 december 2022. De aanschaffingswaarde van de beleggingen en vastgoed voor eigen gebruik per einde boekjaar bedraagt € 23,5 miljoen (2021: € 23,5 miljoen).

D.1.3 Beleggingen in vastgoed

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	36.495	35.595
Investeringen en aankopen	-	-
Verkopen	1	-
Waardeveranderingen	356	900
Stand per 31 december	36.850	36.495
Gebouwen	21.822	21.763
Landerijen	15.028	14.732

Alle terreinen en gebouwen zijn getaxeerd door externe taxateurs per 31 december 2022. De aanschaffingswaarde van de beleggingen in vastgoed per einde boekjaar bedraagt € 51,4 miljoen (2021: € 51,8 miljoen). De beleggingen en vastgoed voor eigen gebruik zijn in de jaarrekening gepresenteerd als onderdeel van de rubriek beleggingen in terreinen en gebouwen.

D.1.4 Aandelen

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	258.093	215.764
Aankopen	61.465	15.784
Verkopen	60.626	19.668
Waardeveranderingen	-31.471	46.213
Stand per 31 december	227.461	258.093

De kostprijs van de aandelen per einde boekjaar bedraagt € 192,5 miljoen (2021: € 180,0 miljoen). Klaverblad participeert sinds 2020 in een Nederlands hypotheekbeleggingsfonds en sinds 2021 in een bedrijfsobligatiefonds. In de jaarrekening worden beide gerubriceerd onder de aandelen en participaties in beleggingsfondsen. In de Solvency II balans worden deze gepresenteerd onder de categorie collectieve beleggingsfondsen (zie D.1.6).

In 2022 is het mandaat van onze aandelen vermogensbeheerder aangepast naar een meer duurzame portefeuille. Dit is de oorzaak van het relatief hoge volume in aan- en verkopen in 2022.

D.1.5 Obligaties

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	223.039	313.353
Aankopen	141.896	195.204
Verkopen/aflossingen	147.875	278.530
Amortisatie en aangroei	-131	-243
Waardeveranderingen	-38.243	-5.912
Mutatie lopende rente	14	-833
Stand per 31 december	178.700	223.039

De kostprijs van de obligaties per einde boekjaar bedraagt € 209,3 miljoen (2021: € 214,4 miljoen). De nominale waarde van de obligaties per einde boekjaar bedraagt € 208,7 miljoen (2021: € 214,4 miljoen). De obligaties hebben een gewogen gemiddelde resterende looptijd van 7,4 jaar (2021: 4,6 jaar). De gemiddelde rentevoet bedraagt 1,0% (2021: 1,4%). De obligaties zijn liquide beleggingen in Europese staatsobligaties waarbij de waardering is gebaseerd op een marktnotering.

D.1.6 Collectieve beleggingsfondsen

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	217.459	93.159
Aankopen	6.106	123.427
Verkopen	-	-
Waardeveranderingen	-37.849	873

Stand per 31 december	185.716	217.459

Klaverblad participeert in een Nederlands hypotheekbeleggingsfonds met een portefeuille van uitsluitend Nederlandse non-NHG hypotheken. De particuliere Nederlandse woonhuizen dienen als onderpand. Het hypotheekbeleggingsfonds heeft de structuur van een fonds voor gemene rekening met een open-end karakter, met dien verstande dat de mate waarin participanten in en uit kunnen treden te allen tijde afhankelijk is van de hypothekenproductie, respectievelijk de beschikbare liquide middelen.

Daarnaast participeert Klaverblad sinds 2021 in een Europees bedrijfsobligatiefonds met een portefeuille van uitsluitend bedrijfsobligaties. Het fonds heeft de structuur van een fonds voor gemene rekening met een open-end karakter.

D.1.7 Vorderingen uit hypothecaire leningen en andere leningen

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	16.902	16.633
Verstrekkingen	180	3.180
Aflossingen	367	1.296
Waardeveranderingen	-6.294	-1.615
Stand per 31 december	10.421	16.902
Vorderingen uit hypothecaire leningen	1.566	1.910
Vorderingen uit andere leningen	8.855	14.992

De vorderingen uit hypothecaire leningen betreffen aan (ex-)personeel, verzekeringsadviseurs en derden verstrekte leningen waarvoor als zekerheid het zakelijk recht van hypotheek is gevestigd op in Nederland gelegen onderpanden. In het boekjaar vonden er geen executoriale verkopen plaats. Er zijn geen indicaties dat contractueel overeengekomen kasstromen niet zullen worden ontvangen. De waardering is tot stand gekomen op basis van een netto contante waarde berekening.

De nominale waarde van de hypothecaire vorderingen bedraagt einde boekjaar € 1,6 miljoen (2021: € 1,8 miljoen). De gemiddelde looptijd tot contractuele herziening van de hypothecaire leningen bedraagt 3,2 jaar (2021: 3,6 jaar) en de gemiddelde rentevoet 3,5% (2021: 3,8%).

De nominale waarde van de andere leningen bedraagt einde boekjaar € 16,5 miljoen (2021: € 16,5 miljoen). De leningen hebben een resterende looptijd van 25,5 jaar (2021: 26,5 jaar) en maken onderdeel van de portefeuille, welke dient ter afdekking van het renterisico op de AOV-portefeuille. De gemiddelde rentevoet bedraagt 0,4% (2021: 0,4%). De leningen zijn onder garantie van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw.

D.1.8 Overige vorderingen en liquide middelen

De overige vorderingen zijn bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Daarna wordt indien van toepassing rekening gehouden met een eventuele voorziening voor oninbaarheid. Omdat de overige vorderingen alle een kortlopend karakter hebben, wordt deze benadering tevens als adequaat beoordeeld voor toepassing onder Solvency II.

De samenstelling is als volgt	Jaarrekening	Herwaardering	SII 2022	SII 2021
Vorderingen	9.961	-	9.961	10.355
Materiële vaste activa	479	-	479	922
Liquide middelen	9.800	-	9.800	8.110
	20.240	-	20.240	19.387

Er zijn eind 2022 geen verschillen in de waardering of rubricering tussen de jaarrekening en de Solvency II balans behoudens de post immateriële vaste activa, welke onder Solvency II regelgeving niet is toegestaan. De post heeft betrekking op de investeringen die worden gedaan in de vervanging van het front- en backofficesysteem van Klaverblad. De komende drie jaren zal dit bedrag verder oplopen tot aan het moment van ingebruikname.

D.2 Technische voorzieningen

D.2.1 Reconciliatie en samenstelling

De waardering van de technische voorziening volgens Solvency II wijkt af van de waardering volgens de jaarrekening. Waar discontering van de kortlopende schadevoorzieningen volgens Solvency II regelgeving verplicht is, is dit volgens de grondslagen waarop de jaarrekening is opgesteld niet toegestaan. De discontering heeft een verlagend effect op de kortlopende schadevoorzieningen. Daarnaast is de voorziening voor herverzekeringscontracten in de Solvency II balans gepresenteerd onder de rubriek herverzekeringscontracten onder de vorderingen terwijl deze in de statutaire balans gesaldeerd is met de technische voorziening. Bovengenoemde verschillen zijn in de tabel hierna weergegeven.

Reconciliatie jaarrekening en Solvency II:	2022	2021
Technische voorziening volgens jaarrekening	58.778	103.516
Herrubricering herverzekering	2.965	2.082
Herwaardering a.g.v. discontering	-10.795	52
Technische voorziening volgens SII balans	50.948	105.650

Volgens de Solvency II indeling kan de technische voorziening van Klaverblad Schade op de volgende wijze worden uitgesplitst naar best estimate en risicomarge.

De samenstelling in **2022** is als volgt:	Non life	Health (NSLT)	Health (SLT)	Totaal
Best estimate	107.003	8.434	-160.132	-44.695
Risicomarge	6.253	504	88.886	95.643
Technische voorziening SII balans	113.256	8.938	-71.246	50.948

De samenstelling in **2021** is als volgt:	Non life	Health (NSLT)	Health (SLT)	Totaal
Best estimate	111.459	7.495	-134.616	-15.662
Risicomarge	6.468	384	114.460	121.312
Technische voorziening SII balans	117.927	7.879	-20.156	105.650

D.2.2 Homogene risicogroepen

Onder Solvency II wordt gerapporteerd naar homogene risicogroep. In 2022 zijn geen wijzigingen aangebracht in de samenstelling van de homogene risicogroepen. Een homogene risicogroep is een verzameling overeenkomstige verzekeringen met vergelijkbare risicokenmerken. Bij het selecteren van een homogene risicogroep is daarom vooral rekening gehouden met de overeenkomsten van de risicokenmerken binnen de groep. De risicokenmerken die daarbij met name van belang zijn:

- Gedragslijn voor het aangaan van verzekeringen
- Risicoprofiel van verzekeringnemers
- Producteigenschappen (in het bijzonder garanties) en toekomstige beheeractiviteiten

Schadeverzekeringen

Bij schadeverzekeringen zijn de homogene risicogroepen voorgeschreven. Er is onderscheid in de volgende homogene risicogroepen:

- Motorrijtuigen aansprakelijkheid
- Motorrijtuigen casco
- Transport / vervoerde zaken
- Brand en andere schade aan zaken
- Algemene aansprakelijkheid
- Rechtsbijstand
- Hulpverlening

Medische verzekeringen

De volgende risicokenmerken zijn bij medisch vooral van belang: gedragslijn voor het aangaan van verzekeringen, risicoprofiel van verzekeringnemers, producteigenschappen (in het bijzonder garanties) en toekomstige beheeractiviteiten. Er is onderscheid in de volgende voorgeschreven homogene risicogroepen:

- AOV
- Ongevallen

De best estimate premievoorziening van de AOV-portefeuille bevat de waarde van de uitgaande en inkomende kasstromen op basis van actuele parameters en contractgrenzen. Deze parameters betreffen de actuele grondslagen voor de in- en revalideringskansen, de sterftekansen, rente, kosten en vervalkansen en zijn berekend op de stand van de polisadministratie eind 2022.

De best estimate schadevoorziening van AOV rubriek A dekkingen en Ongevallen zijn op basis van schadetechnieken bepaald. De best estimate schadevoorziening van rubriek B bevat de waarde van de uitgaande kasstromen van rubriek B schades op basis van actuele grondslagen en uitkeringen tot eindleeftijd. Deze parameters betreffen de actuele grondslagen voor revalideringskansen, de sterftekansen, rente, kosten en zijn berekend op de stand van de schadeadministratie eind 2022.

De bepaling van de risicomarge wordt in D.2.8 nader beschreven.

D.2.3 Contractgrenzen

De schadeverzekeringen (niet AOV) zijn geprojecteerd over de (op basis van historische gegevens) geschatte uitlooptermijn. Voor de premievoorziening is deze ongeveer een half jaar.

De premievoorziening voor de AOV-portefeuille wordt bepaald aan de hand van polissen die op rapportagedatum actief zijn. Dat wil zeggen dat wordt voorzien voor polissen die definitief opgemaakt zijn, waarbij de ingangsdatum van de polis voor of op de rapportagedatum is.

De contractgrenzen zijn onveranderd ten opzichte van vorig jaar:

Indeling contractgrenzen	Met indexatie	Zonder indexatie
AOV's gesloten vanaf 1 augustus 2017	Eindleeftijd	Eindleeftijd
Niet rechtstreeks afgesloten o.b.v. combinatietarief	Eindleeftijd	Eindleeftijd
Niet rechtstreeks afgesloten o.b.v. standaard tarief	Eindleeftijd	Eindleeftijd
Rechtstreeks afgesloten o.b.v. combinatietarief	Eindleeftijd	Eindleeftijd
Rechtstreeks afgesloten o.b.v. standaard tarief	Eindleeftijd	Eindleeftijd
Schrijnende gevallen (61+ers en arbeidsongeschikten)	Eindleeftijd	Eindleeftijd

D.2.4 Modellering kasstromen

De toekomstige kasstromen zijn per homogene risicogroep gemodelleerd. Een homogene risicogroep wordt gevormd door een groep verzekeringen met dezelfde verzekeringstechnische vorm en grondslagen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen toekomstige uitkeringen, kosten en baten. Het hele bestand wordt in de berekeningen betrokken, zodat schaling of modelpunten niet aan de orde zijn. De berekening van de kasstromen vindt plaats op basis van de hierna beschreven best estimate uitgangspunten.

Kasstromen zijn per dekking geprojecteerd voor die producten die op basis van Similar to Life-technieken (SLT) behandeld worden. Indien kasstromen niet nodig of mogelijk zijn per dekking, worden schadetechnieken gebruikt, zogeheten Non Similar to Life (NSLT)-technieken.

D.2.5 Herverzekering

Er zijn verschillende herverzekeringscontracten afgesloten voor de schadeportefeuille. De belangrijkste zijn het contract voor catastrofeschades met een eigen behoud van € 10 miljoen en het excess of loss contract voor motorrijtuigen WA (incl. groene kaart) vanaf € 2,5 miljoen. Daarnaast is er een Property Risk XL contract afgesloten. Het eigen behoud is € 1,5 miljoen per risico. Ook voor de reisverzekeringen is er een herverzekeringscontract afgesloten. Alle herverzekeraars hebben minimaal een A-rating bij de ratingbureaus.

De mutatie in de best estimate van herverzekering wordt als volgt verklaard:

	Brand	Motorrijtuigen	Totaal
Stand per 31-12-2021	157	1.925	2.082
Afwikkeling oude schades oude jaren	-255	-526	-781
Nieuwe opvoer	1.631	33	1.664
Stand per 31-12-2022	1.533	1.432	2.965

De nieuwe opvoer in 2022 heeft betrekking op de februari stormen. De mutatie bij Motorrijtuigen bij afwikkeling oude schades wordt veroorzaakt door de stijging van de rente in 2022.

D.2.6 Aannames

Rente

Voor de Solvency II berekeningen gebruiken wij de door EIOPA gepubliceerde rentecurve inclusief ultimate forward rate (UFR) en Volatility Adjustment (VA) per 31 december 2022. De UFR bedraagt in 2022 3,45%. De risicomarge is berekend als de contante waarde van een projectie van de SCR, vermenigvuldigd met de Cost of Capital (6%). Voor de berekening van de risicomarge hanteert Klaverblad voor zowel de SCR als de discontering de EIOPA-curve inclusief UFR, maar exclusief VA. De invloed van de UFR op de cijfers is niet materieel, aangezien de duration van de kasstromen veel lager is dan het punt waar de UFR impact heeft op de rekenrente (zie ook C.2.2 rentegevoeligheden).

Kosten

In de Solvency II berekeningen worden naast verzekeringstechnische kasstromen ook kasstromen in verband met kosten en kostendekkingen geprojecteerd. In de kostentoerekeningsmethode wordt een onderverdeling gemaakt naar de ‘activiteiten’ acceptatie, beheer en schade. Onder ‘acceptatie’ vallen acceptatie en acquisitiekosten, onder ‘beheer’ vallen beheerskosten, onder ‘schade’ de interne en externe schadebehandelingskosten. Daarnaast is er een onderverdeling naar branches.

Zowel de kosten van verzekeringstechnische afdelingen als de kosten van ondersteunende afdelingen en externe partijen zijn toegerekend aan de activiteiten en de branches.

De methodiek van het ABC-model is in 2022 niet gewijzigd. Wel is de input voor het model geactualiseerd met de cijfers conform de begroting 2023 en geactualiseerde verdeelsleutels.

Er wordt in de projecties rekening gehouden met prijs- en kosteninflatie, die zijn gebaseerd op de CPB-raming en de ECB doelstelling.

Aannames schade verzekeringen

Schadedriehoeken
De schadevoorzieningen worden voor een groot gedeelte van de schadeverzekeringen bepaald op basis van de chainladder betalingendriehoeken. Uitzondering hierop zijn de branches Transport en Hulpverlening. Deze branches zijn te klein voor een stabiele en betrouwbare betalingendriehoek. Daarom worden voor deze branches evenals vorig jaar de best estimate dossiervoorzieningen als uitgangspunt gehanteerd.

Grote schades
Grote schades kunnen vanwege de daarmee samenhangende grote schadebetalingen een verstorende invloed hebben op de ontwikkelingsfactoren en daarmee de verwachte betalingen. In de bepaling van de historische schadedriehoek worden daarom dossiers met grote reserveringen niet meegenomen. Op basis van de reservering is per schadedossier de omvang van de verwachte betalingen van grote schades in de toekomst geschat. De uitloop wordt geschat op basis van de uitloop van historische betalingen op grote schade dossiers of de verwachting die we hebben over de uitloop van het dossier. De grote schadegrens wordt elk jaar opnieuw geanalyseerd voor de branches Aansprakelijkheid, Brand, Motorrijtuigen WA en Ongevallen.

Staartfactor
Voor de meeste branches is de maximale uitloop 10 jaar. Voor branches zoals motorrijtuigen casco en brand is deze nog veel korter. Voor de branches Aansprakelijkheid, Rechtsbijstand en Motorrijtuigen WA geldt echter dat oudere betalingen voorkomen, met name vanwege langlopende letselschades.

Schadeafwikkelingskosten
De marktwaarde van de schadevoorziening bevat ook toekomstige interne schadeafwikkelingskosten voor de reeds bekende schades. Om de voorziening voor schadeafwikkelingskosten te bepalen worden voor alle branches afzonderlijk de gemiddelde kosten per claim bepaald. Daarna zijn op basis van historische gegevens per schadejaar de verwachte aantallen openstaande schades naar de toekomst bepaald. Deze openstaande aantallen worden vervolgens vermenigvuldigd met de kosten per claim.

Aannames medische verzekeringen

Bij het berekenen van voorzieningen wordt uitgegaan van best estimates. Dit zijn schattingen op basis van actuele aannames ten aanzien van rente, in- en revalideringskansen, kosten en verval. Bij het vaststellen van deze aannames zijn de best estimates getoetst aan ervaringscijfers. De belangrijkste aannames voor de medische verzekeringen worden hieronder nader toegelicht:

Invalidering
De invalideringskansen zijn bepaald door per jaar per leeftijdsklasse de gerealiseerde invalideringen van de eerste negen schademaanden te delen door de verwachte kansen van het verbondsmodel.

Revalidering
De eersteziektejaars en tweedeziektejaars revalideringskansen zijn op basis van eigen waarnemingen bepaald. Voor de overige ziektejaren worden net als eerdere jaren de kansen van het verbondsmodel AOV 2009 gehanteerd.
De kansen zijn bepaald door de gerealiseerde revalideringen per geval te wegen met het verzekerde bedrag.
Vanwege het geringe aantal waarnemingen voor verzekerden tot 30 jaar is ervoor gekozen om deze revalideringskans gelijk te stellen aan die van een 30-jarige. Dat is conform het verbondsmodel, waar een constante revalideringskans verondersteld wordt tot 30 jaar.

De best estimate revalideringskansen zijn gebaseerd op de gerealiseerde resultaten in de afgelopen jaren. De eersteziektejaars revalideringskansen zijn gebaseerd op de waarnemingen in de periode van 2016 tot en met 2021. In de bepaling van de tweedeziektejaars revalideringskansen zijn vier jaren meegenomen, omdat er vanaf 2017 significant lagere revalideringskansen worden gemeten en verwacht dan de jaren ervoor.

Verval
In de Solvency II berekeningen per 31 december 2022 wordt er rekening mee gehouden dat een deel van de portefeuille in de toekomst zal vervallen door opzegging van polissen, anders dan vanwege het bereiken van de eindleeftijd.

Het waargenomen verval is per jaar en per polisleeftijd op totaalniveau afgezet tegen het aantal verzekeringen dat per polisleeftijd aan het begin van dat jaar aanwezig was. Hierbij zijn de waarnemingen uit de jaren 2016 t/m Q2 2022 genomen.

D.2.7 Verloop technische voorziening

Verloop technische voorziening schadeverzekeringen per branche
De schadeportefeuille bestaat uit een premie- en een schadevoorziening. Voor deze twee voorzieningen is de best estimate voor de schadeverzekeringsverplichtingen afzonderlijk berekend. De gepresenteerde cijfers zijn gebaseerd op Solvency II grondslagen, dus inclusief discontering.

	Solvency II per 31-12-2022[3]	Solvency II per 31-12-2021
Motorrijtuigen WA		
Best estimate premievoorziening	2.115	3.177
Best estimate schadevoorziening	58.405	62.156
Best estimate schadevoorziening herverzekering	-1.398	-1.925
Risicomarge	3.558	3.776
Totaal	62.680	67.184
Motorrijtuigen overig		
Best estimate premievoorziening	824	1.680
Best estimate schadevoorziening	1.027	789
Best estimate schadevoorziening herverzekering	-33	-
Risicomarge	108	143
Totaal	1.926	2.612
Brand (incl. andere schade)		
Best estimate premievoorziening	7.056	5.919
Best estimate schadevoorziening	10.941	10.645
Best estimate schadevoorziening herverzekering	-1.533	-157
Risicomarge	995	957
Totaal	17.459	17.364
Vervoerde zaken		
Best estimate premievoorziening	23	-3
Best estimate schadevoorziening	25	30
Risicomarge	3	2
Totaal	51	29
Aansprakelijkheid		
Best estimate premievoorziening	1.524	1.728
Best estimate schadevoorziening	17.418	17.828
Risicomarge	1.107	1.124
Totaal	20.049	20.680
Rechtsbijstand		
Best estimate premievoorziening	-270	-262
Best estimate schadevoorziening	7.796	7.709
Risicomarge	474	460
Totaal	8.000	7.907

[3] In de tabel worden afgeronde getallen getoond hierdoor kunnen er minimale verschillen ontstaan in de optelling

	Solvency II per 31-12-2022[3]	Solvency II per 31-12-2021
Hulpverlening		
Best estimate premievoorziening	82	-12
Best estimate schadevoorziening	36	75
Risicomarge	7	5
Totaal	125	68
Totaal		
Best estimate premievoorziening	11.354	12.228
Best estimate schadevoorziening	95.650	99.232
Best estimate schadevoorziening herverzekering	-2.965	-2.082
Risicomarge	6.252	6.467
Totaal	110.291	115.845

Toelichting verloop Best Estimate Premievoorziening

De premievoorziening wordt berekend door het post voor post vastgestelde niet-verdiende deel van de premie te vermenigvuldigen met de claimratio die per branche is vastgesteld. Bij de berekening van de BE Premievoorziening wordt rekening gehouden met herverzekering, door de verwachte impact van de herverzekering te vermenigvuldigen met de jaarpremie x factor.

De premievoorziening wordt berekend door het post voor post vastgestelde niet-verdiende deel van de premie te vermenigvuldigen met de verwachte 'combined ratio' (volgens de definitie van bijlage III van de Richtsnoeren voor de waardering van technische voorzieningen) die per branche is vastgesteld. De premievoorziening is licht gedaald ten opzichte van ultimo 2021, vanwege de update van de volgende aannames: schaderatio, kostenratio, provisieratio en herverzekeringskansen.

Toelichting verloop Best Estimate Schadevoorziening

De best estimate schadevoorziening bevat de waarde van de te verwachten uitgaande kasstromen op basis van actuele schattingen zoals hiervoor nader uiteengezet. De belangrijkste oorzaak voor de daling van de best estimate schadevoorziening is de gestegen rentecurve, welke met name in de branche motor WA tot uiting komt. Daar staat tegenover een stijging als gevolg van negatieve uitloop op letselschades.

Verloop technische voorziening medische verzekeringen

Health – similar to non-life (NSLT)	Solvency II per 31-12-2022	Solvency II per 31-12-2021
Best estimate premievoorziening	204	142
Best estimate schadevoorziening	8.230	7.353
Risicomarge	504	384
	8.938	7.879

Health – similar to life (SLT)	Solvency II per 31-12-2022	Solvency II per 31-12-2021
Best estimate premievoorziening	-297.505	-284.203
Best estimate schadevoorziening	137.373	149.587
Risicomarge	88.886	114.460
	-71.246	-20.156

De best estimate premievoorzieningen van de AOV-portefeuille (rubriek A en B dekkingen) bevat de waarde van de uitgaande en inkomende kasstromen op basis van actuele parameters en contractgrenzenindeling. Deze parameters betreffen de actuele grondslagen voor de in- en revalideringskansen, de sterftekansen, rente, kosten en vervalkansen en zijn berekend op de stand van de polisadministratie per 31 december 2022.

De best estimate schadevoorziening van AOV rubriek A dekkingen en Ongevallen zijn op basis van schadetechnieken bepaald. De best estimate schadevoorziening van AOV rubriek B bevat de waarde van de uitgaande kasstromen van rubriek B schades op basis van actuele grondslagen en contractgrenzen tot eindleeftijd. Deze parameters betreffen de actuele grondslagen voor revalideringskansen, de sterftekansen, rente, kosten en zijn berekend op de stand van de schadeadministratie per 31 december 2022.

De grote verandering in de best estimate premievoorziening van de AOV wordt veroorzaakt door de toevoeging van winstgevende nieuwe dekkingen met een contractgrens tot eindleeftijd aan deze voorziening.

D.2.8 Risicomarge

De risicomarge zorgt er voor dat de waarde van de technische voorziening gelijk is aan het bedrag dat een andere verzekeraar naar verwachting zou verlangen om de verzekeringsverplichtingen over te nemen. De risicomarge wordt bepaald als de kosten die het aantrekken van solvabiliteitskapitaalvereisten (SCR's) gedurende de gehele looptijd van de verplichtingen met zich meebrengen. Hiervoor dient bepaald te worden wat de toekomstige SCR's zijn voor de huidige portefeuille, dit gebeurt op basis van de verwachte uitloop. Vervolgens wordt in ieder toekomstig jaar rekening gehouden met een vereist rendement van 6% dat vervolgens contant wordt gemaakt op de risicovrije Solvency II rentecurve (zonder VA). Methode 1 van Richtsnoer 62 sluit het beste aan bij de situatie van de schadeportefeuille, omdat deze methode de aard, de omvang en de complexiteit van de risico's op gepaste wijze weerspiegelt.

De risicomarge is in 2022 gedaald van € 121,3 miljoen naar € 95,6 miljoen. De belangrijkste oorzaken voor de daling van de risicomarge betreft de hogere rentecurve, deels gemitigeerd door de toevoeging van nieuwe dekkingen op basis van de contractgrens tot eindleeftijd en hogere kosten- en inflatieparameters. In de jaarrekening is als gevolg van het niet toepassen van discontering de risicomarge € 640.000 hoger.

D.3 Overige schulden

D.3.1 Personeelsvoorzieningen

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	811	-
Dotatie (+)	88	899
Vrijval of onttrekking (-)	156	88
Stand per 31 december	743	811

De personeelsvoorzieningen komen voort uit de cao en hebben betrekking op vitaliteitsverlof en de regeling vervroegde uittreding.

D.3.2 Voorziening voor latente vennootschapsbelasting

De voorziening voor latente vennootschapsbelasting is opgenomen in verband met tijdelijke verschillen tussen de waardering van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en in de jaarrekeningen gevolgde waarderingsgrondslagen anderzijds. De berekening van de latente belastingvorderingen en -verplichtingen geschiedt tegen de op het einde van het verslagjaar geldende belastingtarieven of tegen de in komende jaren geldende tarieven, voor zover reeds bij wet vastgesteld.

Latente belastingvorderingen worden opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zullen zijn waartegen de tijdelijke verschillen kunnen worden afgezet. De latente belastingvorderingen en –verplichtingen worden gesaldeerd wanneer een wettelijk afdwingbaar recht tot verrekening van directe belastingvorderingen met directe belastingschulden bestaat en de latente belastingposten betrekking hebben op dezelfde fiscale autoriteit.

Door waarderingsverschillen tussen de Solvency II en statutaire balans wijzigt ook de latente belastingpositie. De verschillen komen voort uit de eerder genoemde posten, te weten: immaterieel vast actief (zie hoofdstuk D.1.1) en discontering van de schadevoorziening (zie hoofdstuk D2.1).

De reconciliatie tussen jaarrekening en Solvency II balans is als volgt:	2022	2021
Latente vennootschapsbelasting volgens Jaarrekening	56.289	69.895
Belastingeffect discontering schadevoorziening en immaterieel actief	2.214	-167
Latente vennootschapsbelasting volgens Solvency II balans	58.502	69.728

In de volgende tabel is de samenstelling van de latente vennootschapsbelasting weergegeven.

	2022	2021
Fiscaal lagere waardering beleggingen	13.485	24.255
Fiscaal hogere waardering overige activa	-43	-39

Fiscaal hogere waardering technische voorzieningen	59.955	38.119
Fiscale egalisatiereserve	-	7.236
Fiscale calamiteitenreserve	171	157
Voorwaartse verliesverrekening vennootschapsbelasting	-15.065	-
	58.502	69.728

Voor fiscale verliesverrekening is een latente belastingvordering opgenomen. De voorziening voor belastingen heeft een overwegend langlopend karakter.

D.3.3 Overige schulden

De overige schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Omdat de schulden een resterende looptijd hebben korter dan een jaar, wordt deze benadering tevens als adequaat beoordeeld voor de Solvency II balans.

De samenstelling is als volgt:	2022	2021
Schulden uit directe verzekering	14.430	14.138
Schulden uit herverzekering	528	425
Overige schulden	9.756	18.647
	24.714	33.210

D.4 Alternatieve waarderingsmethoden

Klaverblad Verzekeringen waardeert alle activa en passiva op basis van Solvency II regels en past dus geen alternatieve waarderingsmethode toe. Daarom is dit onderdeel niet van toepassing.

D.5 Overige informatie

Er zijn geen geplande managementacties die van invloed zijn op de waardering van activa en passiva. Er zijn geen andere niet uit de balans blijkende verplichtingen dan het geen in de jaarrekening is genomen.

E. Kapitaalbeheer

E.1 Eigen vermogen

E.1.1 Algemeen

In het kapitaalsbeleid van Klaverblad Verzekeringen zijn de uitgangspunten uitgewerkt met betrekking tot de minimaal gewenste (interne norm) solvabiliteit. Voor Klaverblad is het managen van kapitaal één van de kernactiviteiten om zekerheid te verschaffen aan haar polishouders, medewerkers, toezichthouders en leveranciers. Het kapitaalbeleid en het risicomanagementbeleid zijn aan elkaar gerelateerd omdat het kapitaal de buffer vormt voor het opvangen van de gevolgen van (financiële) risico's. Beide beleidsdocumenten vormen het hart van een goede beheersing van de risico's en behoren bij een goede corporate governance.

Het uitgangspunt voor Klaverblad Verzekeringen is dat Klaverblad Schade als zelfstandige onderneming in staat is om een financieel gezonde bedrijfsvoering te voeren en voldoende kapitaal aan te houden om (nu en in de toekomst) te voldoen aan de verplichtingen, rekening houdend met realistische scenario's en mogelijke negatieve ontwikkelingen. De Coöperatie draagt zorg voor de continuïteit van de Groep en houdt voldoende kapitaal aan om eventuele kapitaaltekorten van de verzekeringsentiteit te kunnen aanvullen en eventuele nieuwe activiteiten te financieren.

Klaverblad stuurt haar kapitaal op de hoogte van bepaalde limieten van de SCR ratio gebaseerd op de standaardformule van het Solvency II raamwerk. Naast de SCR ratio worden de uitkomsten uit de ORSA en gevoeligheidsanalyses meegenomen in de besluitvorming wanneer limieten worden geraakt volgens een interventieschema in relatie tot de risicobereidheid. In de ORSA wordt een tijdshorizon van vijf jaar gehanteerd.

De (interne) solvabiliteitslimieten voor de Groep en haar verzekeringsdochter Klaverblad Schade zijn hieronder in de tabel weergegeven:

	Wettelijk minimum	**2e interventie -niveau**	**1e interventie -niveau**	**Interne norm**	**Boven doelstelling voor kapitaal**
Groep	100%	≤ 125%	≤ 200%	≤ 250%	> 250%
Klaverblad Schade	100%	≤125%	≤ 140%	≤ 220%	> 220%

De SCR ratio eind 2022 is als volgt:

	Schade 2022	Schade 2021	Groep 2022	Groep 2021
Beschikbaar eigen vermogen	266.560	276.050	536.814	573.175
Solvency vereiste kapitaal (SCR)	166.381	165.909	202.156	220.072
SCR ratio	**160%**	**166%**	**266%**	**260%**

De 2022 solvabiliteituitkomsten zijn de voorlopige cijfers en worden definitief na bevestiging door DNB. Ultimo 2022 komt de solvabiliteit uit binnen de gewenste doelstelling.

Zowel Klaverblad Schade als de Coöperatie hebben een eigen vermogen, dat conform de artikelen 69 t/m 82 van de uitvoeringsverordening Solvency II kwalificeert als Tier 1 kernvermogen zonder restricties. Tier 1 kernvermogen heeft in hoge mate een permanent karakter. Het kan worden aangewend om negatieve resultaten op te vangen en is vrij beschikbaar.

Het bedrag van het kernvermogen dat voor de dekking van de minimumkapitaalvereiste in aanmerking komt is gelijk aan het kernvermogen dat voor de dekking van de solvabiliteitskapitaalvereiste in aanmerking komt. Klaverblad Verzekeringen beschikt niet over aanvullende vermogensbestanddelen (ancillary own funds).

Er zijn in 2022 geen dividenduitkeringen vanuit Klaverblad Schade geweest en de verwachting is dat dit in de nabije toekomst ook niet zal gebeuren. Het overschot aan kapitaal wordt gebruikt voor het realiseren van duurzame groei in lijn met het bedrijfsplan.

Indien nodig bestaat er de mogelijkheid om Tier 2 of Tier 3 vermogen aan te trekken. Klaverblad geeft echter sterk de voorkeur aan het gebruik van Tier 1 kapitaal. In zeer uitzonderlijke gevallen zal Tier 2 of 3 kapitaal worden toegestaan. Het eigen vermogen is derhalve in aanmerking ter dekking van de minimum kapitaaleis en solvabiliteit kapitaaleis.

E.1.2 Samenstelling van het beschikbare eigen vermogen

Het verloop en de samenstelling van het eigen vermogen van Klaverblad Verzekeringen is als volgt:

	Wettelijke reserve	Herwaar-derings-reserve	Overige reserves	Totaal
Stand per 1 januari 2022	596	8.723	564.337	573.656
Netto resultaat boekjaar	-	-	-43.208	-43.208
Toevoeging / onttrekking	1.619	-1.769	150	-
Stand per 31 december 2022	2.215	6.954	521.279	530.448

De reconciliatie tussen het vermogen volgens de jaarrekeningen en Solvency II is als volgt:

Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. (groep)	2022	2021
Eigen vermogen volgens jaarrekening per 31 december	530.448	573.656
Discontering schadevoorziening (zie D.2.1)	10.795	-52
Immateriële vaste activa (zie D.1.1)	-2.215	-596
Belastingeffect	-2.214	167
Beschikbaar Solvency II vermogen per 31 december	536.814	573.175

Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V.	2022	2021
Eigen vermogen volgens jaarrekening per 31 december	258.551	276.089
Discontering schadevoorziening (zie D.2.1)	10.795	-52
Belastingeffect	-2.785	13
Beschikbaar Solvency II vermogen per 31 december	266.651	276.050

In de jaarrekening is de discontering van kortlopende schadevoorzieningen niet toegestaan. Voor Solvency II berekeningen is discontering verplicht. Vanwege de gestegen marktrente in 2022 is het effect het afgelopen jaar aanzienlijk toegenomen (€ 8 miljoen na belasting).
De investeringen in software worden als immaterieel vast actief door de Coöperatie geactiveerd in de jaarrekening. In de Solvency II balans is dit niet toegestaan.

E.1.3 Beleid ten aanzien van intragroeptransacties

In het rapportagejaar hebben geen (zeer) significante intragroeptransacties plaatsgevonden, anders dan de reguliere afrekeningen van kosten en opbrengsten uit de normale bedrijfsuitoefening. Alle transacties met verzekeringsadviseurs, de betaling van inkoopfacturen en de betaling van de vennootschapsbelasting verlopen via bankrekeningen van de Coöperatie. Onder Solvency II is er sprake van een significante intragroeptransactie wanneer de transactie groter is dan 5% van de laagste SCR van de betrokken verzekeraar. Een zeer significante transactie is gedefinieerd als een transactie met een waarde groter dan 10% van de SCR. Zeer significante intragroeptransacties moeten zo snel mogelijk bij de toezichthouder worden gemeld, voor significante intragroeptransacties geldt dat hierover jaarlijks moet worden gerapporteerd.

E.1.4 Verwachte winst vervat in toekomstige premies (Expected Profit In Future Premium)

De in toekomstige premies vervatte verwachte winst (EPIFP) bedraagt € 306,7 miljoen (2021: € 292,2 miljoen).

	Life (AOV) business 2022	Life (AOV) business 2021	Non-life business 2022	Non-life business 2021
Klaverblad Schade	302.619	289.203	4.124	3.037

De EPIFP wordt conform artikel 260, tweede lid van de Gedelegeerde Verordening berekend door per homogene risicogroep het verschil te bepalen tussen de beste schatting van de voorziening per balansdatum en de technische voorziening waarbij alle polissen premievrij voortgezet worden, waarbij de volgende veronderstellingen zijn gehanteerd:

- Voor verzekeringen waarvoor nog premies worden ontvangen, wordt verondersteld dat deze premiebetaling stopt. Het verzekerd kapitaal wordt verlaagd in overeenstemming met de polisvoorwaarden;

- Deze verzekeringen worden behandeld alsof deze nog steeds van kracht zijn. Ze worden niet afgekocht;
- Bij het bepalen van het nieuwe verzekerde bedrag wordt geen rekening gehouden met sancties, verlagingen en andere vorm van aanpassingen van de theoretische waardering van technische voorzieningen;
- Er wordt rekening gehouden met de contractgrens;
- De overige veronderstellingen blijven ongewijzigd.

Door de contractgrens voor arbeidsongeschiktheidsverzekeringen gelijk te stellen aan de eindleeftijd zijn alle toekomstige kasstromen van lopende contracten verwerkt in de technische voorzieningen waardoor de EPIFP stijgt. De stijging voor de schadeverzekeringen wordt veroorzaakt door de aanpassing van de assumpties ten aanzien van de verwachte toekomstige winstgevendheid.

E.2 Solvabiliteit kapitaalvereiste en minimum kapitaalvereiste

E.2.1 Samenstelling solvabiliteit kapitaalvereiste

De solvabiliteitseis is risico gebaseerd en daarmee een weerspiegeling van de financiële risico's die door middel van een standaardformule worden vertaald. In de ORSA is de toepasbaarheid van de standaardformule nader geanalyseerd en is deze passend bevonden. Klaverblad Verzekeringen maakt geen gebruik van vereenvoudigde berekeningen of onderneming specifieke parameters.

De samenstelling van het kapitaalvereiste is als volgt:	Klaverblad Schade 2022	Klaverblad Schade 2021	Klaverblad Groep 2022	Klaverblad Groep 2021
Marktrisico	51.057	66.094	106.914	143.277
Tegenpartij risico	1.926	3.326	2.923	5.263
Verzekeringstechnisch Medisch	160.886	163.953	160.886	163.953
Verzekeringstechnisch Schade	56.894	54.085	56.894	54.085
Diversificatie	-76.843	-82.633	-97.922	-107.590
Basis solvabiliteit kapitaalvereiste (BSCR)	193.920	204.825	229.696	258.989
Operationeel risico	7.985	6.738	7.985	6.738
Fiscale compensatie (LAC-DT)	-35.525	-45.655	-35.525	-45.655
Solvabiliteit kapitaal vereiste (SCR)	166.381	165.909	202.156	220.072
Minimum kapitaal vereiste (MCR)	41.595	41.477		

In de Solvency II wetgeving zijn twee niveaus voor de solvabiliteitsvereiste gegeven:
- MCR: Minimum Capital Requirement, een minimum kapitaalvereiste;
- SCR: Solvency Capital Requirement, een solvabiliteitskapitaalvereiste.

De SCR is het kapitaal dat vanuit extern toezicht als eigen vermogen op de balans aanwezig moet zijn. Het is de eerste interventielinie voor de toezichthoudende autoriteiten. De SCR is het niveau

van kapitaal waarmee de verzekeraar, gezien haar risicoprofiel, over een tijdhorizon van een jaar met een hoge mate van zekerheid (99,5%) aan alle verplichtingen kan voldoen. Bij de verschillende risicomodules wordt geen gebruik gemaakt van vereenvoudigde berekeningen of onderneming specifieke parameters.

De MCR is de tweede interventielinie voor de toezichthoudende autoriteiten. Voor de MCR gelden verschillende berekeningswijzen onder verschillende omstandigheden (drempels/bandbreedte). Eind 2022 is de MCR floor leidend, hetgeen overeenkomt met 25% van de SCR. Dit levert een MCR ratio op van 641% (2021: 666%).

Naast de kapitaaleisen die in de regelgeving zijn voorgeschreven, hanteert Klaverblad een interne kapitaaleis, die hoger is dan de externe normen. De omvang van deze extra buffer is afgestemd op onzekerheden en gevoeligheden van de SCR en het eigen vermogen.

In hoofdstuk C Risicoprofiel is zijn de ontwikkelingen in de solvabiliteitkapitaalvereisten uitgebreid toegelicht. In aanvulling hierop wordt onderstaand een onderbouwing gegeven van de verliescompensatie van uitgestelde belastingen (LAC-DT).

E.2.2 Toelichting fiscale compensatie van uitgestelde belastingen

	2022	2021
Beschikbaar eigen vermogen	266.560	276.050
SCR vóór LAC-DT	201.905	211.563
LAC-DT	-35.525	-45.655
SCR ná LAC-DT	166.381	165.909
SII Ratio	160%	166%
LAC-DT %	17,6%	21,6%

De fiscale compensatie wordt overeenkomstig de Solvency II regelgeving bepaald als percentage van de basis SCR inclusief operationeel risico en is gemaximeerd op het geldende belastingpercentage rekening houdend met de nieuwe belastingtarieven. Hierbij worden alleen de zekere elementen, bestaande uit de achterwaartse verliesverrekening en de latente belastingschuld, gebruikt voor de onderbouwing van de fiscale compensatie. De ‘onzekere’ toekomstige fiscale winsten zijn niet in ogenschouw genomen. Op basis van dit model kan 68% van het VPB-tarief onderbouwd worden.

De belangrijkste oorzaak van de daling van het LAC-DT % is het fiscale verlies in 2022, dat als gevolg van de nieuwe belastingregels die op 1 januari 2022 zijn ingegaan niet volledig kan worden verrekend met de fiscale winst uit 2021 en toekomstige fiscale winsten. De LAC-DT van de Groep wordt conform de regelgeving gelijk gehouden aan Klaverblad Schade.

Bij een LAC-DT van nihil zou de solvabiliteitsratio van Klaverblad Schade dalen naar 132% en van de Groep naar 226%.

E.3 Gebruik van de ondermodule aandelenrisico op basis van looptijd

Klaverblad maakt geen gebruik van de ondermodule aandelenrisico op basis van looptijd.

E.4 Verschillen tussen de standaardformule en ieder gebruikt intern model

Klaverblad maakt geen gebruik van interne modellen, zodoende is deze paragraaf niet van toepassing.

E.5 Kapitaalbeleid bij niet naleving kapitaal vereiste

Klaverblad heeft in heel 2022 voldaan aan het minimumkapitaalvereiste (MCR) en het solvabiliteitskapitaalvereiste (SCR). In de risicobereidheid is het naleven van de kapitaalvereiste als norm opgenomen.

Om de doelstellingen van Klaverblad Schade te realiseren is het noodzakelijk dat een adequaat financieel beheer wordt gevoerd waarin een op het risicoprofiel afgestemd integraal risicobeheer tot uitdrukking komt. Daarom moeten analyses worden verricht naar de verschillende risico's die inherent zijn aan de activiteiten en doelstellingen van Klaverblad Schade. Het risico van een kapitaaltekort is één van de grotere risico's die een verzekeraar kan lopen. Een gedegen kapitaalbeleid is de resultante van een goed risicobeheer en behoort daarmee tot de kern van een beheerste bedrijfsvoering.

De risicobereidheid (RIB) is de basis van het kapitaalbeheer en wordt afgeleid van het aanwezige kapitaal en de mogelijke fluctuaties daarin. In de RIB wordt de risicobereidheid (het streefniveau) en tolerantie (de afwijking van het streefniveau die kan worden geaccepteerd) voor risico's van Klaverblad uitgewerkt. In de RIB is een gedetailleerde beschrijving van kwalitatieve en kwantitatieve limieten opgenomen (zie hoofdstuk E.1.1), ten behoeve van de sturing op de risico's en het daartoe aan te houden kapitaal. Indien interventieniveaus worden overschreden, worden oorzaken geanalyseerd en waar nodig beheersmaatregelen voorbereid en/of doorgevoerd. De relevante beheersmaatregelen worden gekoppeld aan de oorzaak van de overschrijding van een bepaalde risicotolerantiegrens.

Klaverblad voert minimaal éénmaal per jaar een ORSA uit, en inventariseert daarbij ook de mogelijke beheersmaatregelen die uitgevoerd kunnen worden wanneer een bepaalde limiet uit de RIB geraakt wordt. De mogelijke beheersmaatregelen worden onderverdeeld in een drietal categorieën, te weten:

- Acties die van invloed zijn op de hoogte van het (huidige en toekomstige) eigen vermogen;
- Acties die van invloed zijn op de hoogte van de (huidige en toekomstige) SCR;

- Acties die van invloed zijn op beide elementen van de SCR ratio.

Het uitgangpunt is dat eerst gezocht wordt naar interne oplossingen, alvorens te zoeken naar externe maatregelen. De belangrijkste beheersmaatregelen die Klaverblad Verzekeringen afhankelijk van de situatie kan inzetten zijn:

- Kapitaalversterking vanuit de Coöperatie;
- Kostenreductie en herstructurering;
- Herverzekeringscontracten aanpassen of nieuwe sluiten;
- De-risken van de asset portefeuille;
- Nieuwe producten ontwikkelen en/of nieuwe kanalen;
- AOV en-bloc clausule;
- Run-off en niet prolongeren bestaande polissen;
- Herkapitalisatie / leningen uit de markt;
- Verkoop van delen van de verzekeringsportefeuille;
- Verkoop / fusie met andere verzekeraar;
- Dochterondernemingen verkopen.

De directie besluit uiteindelijk al dan niet tot de uitvoering van een beheersmaatregel. Afhankelijk van de situatie wordt uit de lijst van mogelijke beheersmaatregelen de actie opgezet, gepland en uitgevoerd, binnen de tijdslijnen zoals geschetst in het inventieschema. De passendheid, werking en impact van de gekozen beheersmaatregelen worden door de sleutelfunctionaris(sen) beoordeeld. Indien benodigd worden aanvullende analyses aangevraagd door de sleutelfunctie(s).

E.6 Overige informatie

Naar onze inschatting zijn alle belangrijke zaken in de andere onderdelen van dit hoofdstuk reeds opgenomen.